

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

DEPARTAMENT ROLNICTWA I ROZWOJU WSI

KRR-4100-04-01/2014

Nr ewid. 116/2014/P/14/001/KRR

Informacja o wynikach kontroli
wykonania w 2013 r. planu finansowego
Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
oraz realizacji programów współfinansowanych
z budżetu Unii Europejskiej

Warszawa maj 2014 r.

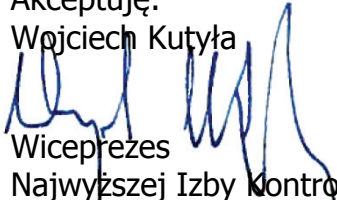
Misja *Najwyższej Izby Kontroli jest dbałość o gospodarność i skuteczność w służbie publicznej dla Rzeczypospolitej Polskiej*

Wizja *Najwyższej Izby Kontroli jest cieszący się powszechnym autorytetem najwyższy organ kontroli państwowej, którego raporty będą oczekiwanym i poszukiwanym źródłem informacji dla organów władzy i społeczeństwa*

**Informacja o wynikach kontroli
wykonania w 2013 r. planu finansowego
Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
oraz realizacji programów współfinansowanych
z budżetu Unii Europejskiej**

Dyrektor Departamentu Rolnictwa
i Rozwoju Wsi

Waldemar Wojnicz

Akceptuję:
Wojciech Kutyła

Wiceprezes
Najwyższej Izby Kontroli

Zatwierdzam:
Krzysztof Kwiatkowski

Prezes
Najwyższej Izby Kontroli

Warszawa, 13 maja 2014 r.

Najwyższa Izba Kontroli
ul. Filtrowa 57
02-056 Warszawa
tel./fax: 22-444 50 00
www.nik.gov.pl

Spis treści

I.	Ocena kontrolowanej działalności	4
	1. Ocena ogólna	4
	2. Sprawozdawczość	5
	3. Uwaga	5
II.	Wyniki kontroli	7
	1. Przychody i dochody ujęte w planie finansowym ARiMR.....	7
	1.1. Planowanie przychodów i dochodów	7
	1.2. Wykonanie przychodów i dochodów.....	7
	1.3. Należności i umorzenia	8
	2. Koszty i wydatki ujęte w planie finansowym Agencji.....	9
	2.1. Planowanie kosztów i wydatków	9
	2.2. Wykonanie kosztów i wydatków.....	10
	2.3. Zobowiązania	14
	3. Sprawozdawczość.....	14
	4. Księgi rachunkowe.....	15
	5. Wykonanie zadań	15
	5.1. Realizacja zadań ustawowych	15
	5.2. Wydatki w układzie zadaniowym	17
	5.3. Rozliczenie dotacji otrzymanych przez Agencję	18
	6. Programy współfinansowane ze środków Unii Europejskiej	20
	7. Audyt i kontrola	26
	8. Wyniki innych kontroli	27
III.	Informacje dodatkowe.....	29
	Załączniki.....	30

I. Ocena kontrolowanej działalności

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa jest agencją wykonawczą w rozumieniu art. 18 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych¹ i działa na podstawie ustawy z dnia 9 maja 2008 r. o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (zwana dalej ustawą o ARiMR)².

Nadzór nad Agencją sprawuje minister właściwy do spraw rozwoju wsi, a w zakresie gospodarki finansowej, gospodarowania środkami pochodzącymi z funduszy Unii Europejskiej oraz innych źródeł zagranicznych – minister właściwy do spraw finansów publicznych.

W 2013 r. ARiMR realizowała zadania wynikające z planu finansowego zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 28 stycznia 2009 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa³, poza rocznym planem finansowym realizowała i rozliczała zadania w ramach: Wspólnej Polityki Rolnej i Wspólnej Polityki Rybackiej w tym płatności: bezpośrednie, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007–2013 (dalej PROW 2007–2013), Program Operacyjny „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007–2013” (dalej PO RYBY 2007–2013) oraz w ramach krajowych zadań zleconych, które były realizowane na podstawie odrębnych przepisów.

Zgodnie ze statutem określonym w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 czerwca 2009 r. w sprawie nadania statutu Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa⁴ oraz regulaminem organizacyjnym wprowadzonym przez Prezesa Agencji zarządzeniem nr 74/2009 z dnia 24 czerwca 2009 r. w strukturze Agencji wyodrębniono Centralę ARiMR, 16 oddziałów regionalnych oraz 314 biur powiatowych. W Centrali ARiMR wyodrębniono 24 departamenty i Biuro Prezesa. W skład tych komórek organizacyjnych w Centrali wchodziły: wydziały, zespoły i samodzielne stanowiska pracy.

Kontrola została przeprowadzona na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁵.

1. Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie w 2013 r. planu finansowego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa⁶.

Ocenę pozytywną uzasadniają: rzetelne planowanie i wykonanie przychodów oraz dochodów, a także kosztów i wydatków w ramach przyznanych dotacji. Nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie prowadzenia ksiąg rachunkowych oraz sporządzenia rocznych sprawozdań budżetowych i kwartalnych sprawozdań w zakresie operacji finansowych.

W 2013 r. Agencja zrealizowała przychody w kwocie 1.713.306 tys. zł oraz poniosła koszty w wysokości 1.778.344 tys. zł⁷.

¹ Dz.U. z 2013 r., poz. 885 ze zm.

² Dz.U. Nr 98, poz. 634 ze zm.

³ Dz.U. Nr 30, poz. 193 ze zm.

⁴ Dz.U. z 2013 r., poz. 936 ze zm.

⁵ Dz.U. z 2012 r., poz. 82 ze zm.

⁶ Kalkulacja oceny ogólnej została zawarta w załączniku nr 3 do Informacji.

⁷ Na podstawie wstępnych danych bilansowych oraz według stanu ksiąg rachunkowych ARiMR na dzień 19 lutego 2014 r.

Zgodnie z przeznaczeniem wykorzystane zostały przez ARiMR środki finansowe z dotacji podmiotowej na realizację zaplanowanych zadań związanych z funkcjonowaniem Agencji, działalnością pomocową dla rolnictwa⁸ oraz środki z dotacji celowych na inwestycje i zakupy inwestycyjne, pomoc finansową dla producentów rolnych, w których gospodarstwach rolnych lub działach specjalnych produkcji rolnej powstały szkody spowodowane wystąpieniem powodzi, huraganu, gradu lub deszczu nawalnego w 2013 r., finansowanie i współfinansowanie pomocy technicznej w ramach PROW 2007–2013 na wsparcie wdrażania Programu oraz realizację zadań agencji płatniczej, a także PO RYBY 2007–2013 na realizację zadania pn. „Wykonywanie zadań Instytucji Zarządzającej w zakresie wdrażania osi priorytetowej 1, 2, 3 Programu Operacyjnego Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007–2013”.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia wykorzystanie środków finansowych na realizację programów finansowanych przez Unię Europejską.

Zgodnie z przeznaczeniem zostały wykorzystane środki finansowe na realizację programów finansowanych ze środków UE i współfinansowanych ze środków krajowych, tj. WPR (I filar), PROW 2007–2013 i PO RYBY 2007–2013. Z dotacji celowych wydatkowano łącznie 27.405.852 tys. zł, w tym ze środków unijnych 22.212.359 tys. zł⁹ oraz ze środków krajowych 5.193.494 tys. zł.

W 2013 r. na realizację zadań ustawowych Agencja wykorzystowała 703.024 tys. zł, na wydatki majątkowe – 81.054 tys. zł, a na realizację programów finansowanych ze środków UE i współfinansowanych ze środków krajowych – 27.405.852 tys. zł. Wydatki na funkcjonowanie ARiMR wyniosły 1.006.652 tys. zł.

Nadzór sprawowany nad Agencją przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi został oceniony w Informacji o wynikach kontroli wykonania w 2013 r. budżetu państwa w częściach: 32 Rolnictwo, 33 Rozwój wsi, 35 Rynki rolne, 62 Rybołówstwo¹⁰.

2. Sprawozdawczość

Najwyższa Izba Kontroli opiniuje pozytywnie sporządzane przez Agencję sprawozdania finansowe za 2013 r.: Rb-N sprawozdanie o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych za IV kwartał 2013 r., Rb-UN roczne sprawozdanie uzupełniające o stanie należności z tytułu papierów wartościowych według wartości księgowej, Rb-Z sprawozdanie o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji za IV kwartał 2013 r., Rb-UZ roczne sprawozdanie uzupełniające o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych, a także Rb-35 sprawozdanie z wykonania planu dochodów i wydatków agencji wykonawczej oraz Rb-40 sprawozdanie z wykonania określonego w ustawie budżetowej na 2013 r. planu finansowego ARiMR za okres od początku roku do 31 grudnia 2013 r.

⁸ Działalność ARiMR w ramach pomocy ze środków krajowych realizowana była w 2013 r. zgodnie z *Wytycznymi Wspólnoty w sprawie pomocy państwa w sektorze rolnym i leśnym na lata 2007–2013 z dnia 27 grudnia 2006 r.* (Dz.U. UE. C. 2006. 319.1), ustawą z dnia 9 maja 2008 r. o ARiMR, rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 22 stycznia 2009 r. w sprawie realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Dz.U. Nr 22, poz. 121 ze zm.).

⁹ W tym wydatkowano ze środków unijnych w ramach PO RYBY 2007–2013 – 598.233,9 tys. zł. Dane te pozyskano ze sprawozdania Rb-28UE część 62 Rybołówstwo, ponieważ płatności dokonuje BGK, środki pieniężne nie wpływają na rachunek ARiMR.

¹⁰ Nr ew. 113/2014/P/14/001/KRR.

3. Uwaga

W związku z niższymi niż zaplanowano zapotrzebowaniami ARiMR na część środków finansowych, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi podjął decyzje o blokowaniu planowanych wydatków Agencji w łącznej kwocie 185.113 tys. zł¹¹, w tym 109.592 tys. zł dotyczyło bieżącej działalności statutowej ARiMR oraz 71.350 tys. zł – pomocy dla rolników i producentów rolnych, którzy ponieśli szkody w gospodarstwach rolnych lub działach specjalnych produkcji rolnej spowodowane wystąpieniem w 2013 r. powodzi, huraganu, gradu lub deszczu nawalnego.

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę na potrzebę zwiększenia nadzoru w zakresie planowania i wykorzystania środków w ramach dotacji budżetowych.

¹¹ Stanowiącej 9,6% kwoty dotacji ogółem ujętej w planie finansowym Agencji po zmianie ustawy budżetowej.

II. Wyniki kontroli

1. Przychody i dochody ujęte w planie finansowym ARiMR

1.1. Planowanie przychodów i dochodów

W planie finansowym ARiMR na 2013 r.¹² rzetelnie określono przychody ogółem (część A planu) oraz dochody (część B planu) w kwocie 2.338.030 tys. zł. Przychody i dochody uwzględniały dotacje z budżetu państwa w łącznej kwocie 2.323.305 tys. zł (99,4%), w tym dotację podmiotową na działalność statutową w wysokości 2.198.969 tys. zł, dotację celową na inwestycje i zakupy inwestycyjne w wysokości 100.000 tys. zł oraz pozostałe dotacje celowe w wysokości 24.336 tys. zł¹³. Pozostałe dochody zaplanowano w kwocie 14.725 tys. zł.

Po dwóch zmianach planu finansowego ARiMR na 2013 r.¹⁴ zmniejszono przychody ogółem oraz dochody o 562.552 tys. zł (o 24,1%) z 2.338.030 tys. zł do kwoty 1.775.478 tys. zł. Było to spowodowane głównie zmniejszeniem dotacji podmiotowej o 584.566 tys. zł (o 26,6%) do kwoty 1.614.403 tys. zł w rezultacie obniżenia przez Radę Polityki Pieniężnej stopy redyskonta weksli NBP¹⁵. Przychody i dochody z tytułu dotacji na inwestycje i zakupy inwestycyjne ustalono w wysokości 95.856 tys. zł (zmniejszenie o 4,1%) oraz dotacji celowych w wysokości 45.461 tys. zł (zwiększenie o 86,8%).

1.2. Wykonanie przychodów i dochodów

Zrealizowane w 2013 r. przychody ogółem oraz dochody Agencji wyniosły 1.713.306 tys. zł i były niższe o 62.172 tys. zł (o 3,5%) w porównaniu do planu po zmianach w wysokości 1.775.478 tys. zł oraz niższe o 24,3% od zrealizowanych przychodów i dochodów ogółem w 2012 r. wynoszących 2.264.770 tys. zł. Uzyskanie w 2013 r. niższych przychodów i dochodów było związane głównie z niższymi kosztami i wydatkami na realizację zadań ustawowych.

W strukturze zrealizowanych przychodów i dochodów dotacje z budżetu państwa stanowiły 98,7% i były niższe o 3,7% od planowanych. Dotacja podmiotowa na cele statutowe ARiMR została zrealizowana w kwocie 1.568.722 tys. zł (97,2%) i stanowiła 91,6% przychodów ogółem i dochodów.

Ustalone w planie po zmianach dotacje celowe w kwocie 45.461 tys. zł zostały zrealizowane w kwocie 42.346 tys. zł (93,1% planu po zmianach), co stanowiło 2,5% przychodów ogółem oraz dochodów.

Dotacja celowa na finansowanie inwestycji i zakupów inwestycyjnych, stanowiąca 4,7% przychodów ogółem i dochodów, została zrealizowana w kwocie 80.450 tys. zł (83,9% planu po zmianach).

Pozostałe przychody i dochody, stanowiące 1,3% przychodów ogółem i dochodów, zostały zrealizowane w wysokości 21.788 tys. zł (110,3% planu). Składały się na nie m.in.: dywidendy i udziały w zysku, odsetki od środków na rachunkach bankowych, spłaty i zwrot środków z tytułu kredytów udzielonych przez FRiOR¹⁶ i umów przedfunduszowych, zwrot nienależnie otrzymanych dopłat do oprocentowania kredytów, przychody z tytułu sprzedaży środków trwałych, opłaty za czynności związane z oznakowaniem zwierząt oraz prowizje od poręczeń i gwarancji.

Przychody i dochody z tytułu odsetek wyniosły 8.820 tys. zł i były o 31,0% wyższe od planowanych. W porównaniu z 2012 r. przychody te były niższe o 22,0%. Wyższa niż planowana realizacja ww. przychodów wynikała z wyższego wpływu odsetek od zwrotów środków finansowych z tytułu realizacji zadań w zakresie pomocy krajowej¹⁷ (np.: dopłaty do oprocentowania kredytów, mała przedsiębiorczość, zalesianie) oraz z tytułu dochodzenia innych należności.

¹² Według załącznika nr 12 do ustawy budżetowej z dnia 25 stycznia 2013 r. (Dz.U. z 2013 r., poz. 169 ze zm.).

¹³ Kwota dotacji celowych 24.336 tys. zł obejmuje dotację celową w kwocie 18.336 tys. zł z przeznaczeniem na realizację pomocy technicznej w ramach PROW 2007–2013 oraz dotację celową w kwocie 6.000 tys. zł na realizację pomocy technicznej w ramach Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007–2013”.

¹⁴ Zmian planu finansowego ARiMR stanowiącego załącznik nr 12 do ustawy budżetowej na 2013 rok dokonano w trybie art. 21 ust. 5 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych. Zmiany te były zatwierdzone przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi po uprzedniej zgodzie Ministra Finansów i pozytywnej opinii Komisji Finansów Publicznych.

¹⁵ Stanowiącej podstawę do naliczania wysokości oprocentowania kredytów preferencyjnych udzielanych na realizację inwestycji w rolnictwie i przetwórstwie produktów rolnych.

¹⁶ FRiOR – Fundusz Restrukturyzacji i Oddłużenia Rolnictwa.

¹⁷ Wypłaconych w ramach dotacji podmiotowej do dnia 31 grudnia 2007 r.

W 2013 r. ARiMR uzyskała odsetki od środków na lokatach overnight¹⁸ w wysokości 154 tys. zł oraz odsetki od wolnych środków przekazywanych w zarządzanie terminowe na rachunek Ministerstwa Finansów w wysokości 467,5 tys. zł¹⁹. W porównaniu z 2012 r. odsetki te były niższe odpowiednio o 22,8 tys. zł i 3.258,2 tys. zł.

1.3. Należności i umorzenia

Należności (brutto) na koniec 2013 r. w zakresie działalności krajowej wyniosły łącznie 272.554,3 tys. zł i były wyższe o 50.796,3 tys. zł (o 22,9%) w stosunku do stanu na koniec 2012 r. (221.758 tys. zł). Należności długoterminowe z tytułu finansowania lub dofinansowania przez Agencję dostaw i usług wyniosły 840,1 tys. zł i zmniejszyły się o 224,8 tys. zł w stosunku do stanu należności na koniec 2012 r. (1.064,9 tys. zł). Główną przyczyną wzrostu należności (brutto) było zwiększenie należności z tytułu wykupu wierzytelności w ramach FRiOR.

Należności krótkoterminowe (bez dochodzonych na drodze sądowej) na koniec 2013 r. wyniosły łącznie 25.966,5 tys. zł i były niższe o 17.019,7 tys. zł (o 39,6%) w porównaniu do 2012 r. (42.986,2 tys. zł). Należności z tytułu wykupionych wierzytelności FRiOR w porównaniu do 2012 r. zmalały o 10.195,2 tys. zł (46,8%), a należności z tytułu FRiOR – kredyty modernizacyjne i naprawcze zmalały o 4.123,6 tys. zł (24,7%) i wyniosły 12.591,8 tys. zł.

Należności dochodzone na drodze sądowej wyniosły 88.549,5 tys. zł i były o 23.938,6 tys. zł niższe w porównaniu do 2012 r. (112.488,1 tys. zł). W tej kategorii, 88,7% stanowiły należności z tytułu działalności polegającej na finansowaniu lub dofinansowaniu ponoszonych przez producentów rolnych kosztów zbioru, transportu i unieszkodliwiania padłych zwierząt gospodarskich, które wyniosły 78.535,7 tys. zł i były niższe o 32.906,4 tys. zł (29,5%) w porównaniu do stanu na koniec 2012 r. (111.442,1 tys. zł).

Należności dochodzone przez Agencję na koniec 2013 r. wyniosły 148.306,3 tys. zł i były o 93.560,8 tys. zł wyższe (o 170,9%) w stosunku do stanu na koniec 2012 r. (54.745,5 tys. zł). W tej kategorii, 55,4% stanowiły należności z tytułu wykupu wierzytelności w ramach FRiOR, wynoszące 82.213,7 tys. zł, które były o 66.414,4 tys. zł wyższe niż w 2012 r. Wzrost ten wynikał z wykazania w księgach rachunkowych ARiMR należności dłużników przejętych w 2013 r. do bezpośredniej obsługi od banków funduszowych. Należności z tytułu kredytów modernizacyjnych i naprawczych w ramach FRiOR stanowiły 22,7% (33.600,1 tys. zł). Należności te były o 26.749,4 tys. zł wyższe w porównaniu do stanu na koniec 2012 r.

W 2013 r. spłaty należności zaległych z tytułu działalności krajowej wyniosły 3.323,1 tys. zł, co stanowiło 1,4% należności wymagalnych na koniec 2013 r. (236.662,6 tys. zł).

Stan należności na podstawie art. 35b ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości²⁰ został zaktualizowany z uwzględnieniem stopnia prawdopodobieństwa ich zapłaty. Po uwzględnieniu odpisów stan należności netto na dzień 31 grudnia 2013 r. wyniósł 15.136,5 tys. zł i był niższy o 10.543,2 tys. zł w porównaniu do stanu należności netto na dzień 31 grudnia 2012 r. (25.679,7 tys. zł).

Prezes Agencji, na podstawie art. 24 w związku z art. 25, 26, 27 i 28 ustawy o ARiMR, umorzył 20 wierzytelności dotyczących środków FRiOR na kwotę 4.663,9 tys. zł oraz odroczył termin spłaty należności i rozłożył na raty zadłużenie dotyczące 56 wierzytelności na kwotę 4.180,6 tys. zł²¹.

¹⁸ Odsetki uzyskane w wyniku przekazywania depozytów overnight na rachunek Ministra Finansów, dokonywanych każdego dnia roboczego na podstawie stałego zlecenia ARiMR.

¹⁹ Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 15 kwietnia 2011 r. w sprawie wolnych środków niektórych jednostek sektora finansów publicznych przyjmowanych przez Ministra Finansów w depozyt lub zarządzanie (Dz.U. Nr 81, poz. 443).

²⁰ Dz.U. z 2013 r., poz. 330 ze zm.

²¹ Procedury udzielania ulg w spłacie należności ARiMR regulują: „Książka procedur – tryb postępowania w sprawach dotyczących umarzania, rozkładania na raty lub odraczania terminu spłaty wierzytelności Agencji powstałych z krajowych środków publicznych” – KP-611-222-ARiMR, Zarządzenie Nr 30/2009 Prezesa ARiMR z dnia 17 marca 2009 r. w sprawie wprowadzenia wzorów umów i oświadczenia dotyczących umorzeń w całości lub w części, rozkładania na raty lub odraczania terminów spłaty wierzytelności Agencji powstałych w związku z wykonywaniem zadań finansowanych wyłącznie z krajowych środków publicznych.

2. Koszty i wydatki ujęte w planie finansowym Agencji

2.1. Planowanie kosztów i wydatków

W planie po zmianach koszty ogółem zmniejszono o 569.171 tys. zł (o 23,7%) z 2.402.969 tys. zł zaplanowanych w ustawie budżetowej do 1.833.798 tys. zł, natomiast zobowiązania 2013 r. płatne w 2014 r. – ustalone w ustawie budżetowej w wysokości 292.773 tys. zł o 103.757 tys. zł (35,4%) do kwoty 189.016 tys. zł.

Zmniejszono również koszty funkcjonowania ARiMR o 85.832 tys. zł (o 6,9%) z 1.242.352 tys. zł do 1.156.520 tys. zł, w tym koszty pozostałych usług obcych – o 62.916 tys. zł (o 20,4%) z 308.843 tys. zł do 245.927 tys. zł. Zmniejszenie ww. kosztów wynikało głównie z konieczności dostosowania zmian ujętych w nowelizacji ustawy budżetowej w zakresie części A i części B planu ARiMR, a także uwzględnienia aktualizacji planowanych kosztów.

Koszty realizacji zadań ustawowych Agencji zostały zmniejszone o 444.703 tys. zł (o 40,0%) z 1.111.922 tys. zł do 667.219 tys. zł. Wynikało to przede wszystkim z obniżenia przez Radę Polityki Pieniężnej stopy redyskonta weksli do poziomu 2,75% w skali rocznej. Zaplanowane koszty dopłat do oprocentowania kredytów bankowych obniżono: z 863.916 tys. zł do 469.505 tys. zł, tj. o 394.411 tys. zł (o 45,7%)²² oraz z 128.099 tys. zł do 41.994 tys. zł, tj. o 86.105 tys. zł (o 67,2%)²³. Zwiększeniu z 66.200 tys. zł do 91.500 tys. zł, tj. o 25.300 tys. zł (o 38,2%) uległy koszty finansowania lub dofinansowania ponoszonych przez producentów rolnych kosztów zbioru, transportu i unieszkodliwiania padłych zwierząt gospodarskich z gatunku bydło, owce, kozy, świnie lub konie, co było spowodowane – zgodnie z wyjaśnieniami Agencji – wzrostem planowanych kosztów i zaobserwowaną tendencją wzrostową liczby utylizowanych padłych zwierząt gospodarskich.

Ponadto w planie po zmianach ujęto kwotę 70 tys. zł z tytułu zobowiązań roku 2012 na pokrycie kosztów przeznaczonych na pomoc finansową dla producentów rolnych, w których gospodarstwach rolnych powstały szkody spowodowane przez ujemne skutki przezimowania w okresie zimowym 2011/2012, a także ustalono w wysokości 18.000 tys. zł²⁴ koszty pomocy finansowej dla producentów rolnych, w których gospodarstwach rolnych lub działach specjalnych produkcji rolnej powstały szkody spowodowane wystąpieniem powodzi, huraganu, gradu lub deszczu nawalnego w 2013 r.

Planowane pozostałe koszty²⁵ ARiMR zostały w 2013 r. zmniejszone o 38.636 tys. zł (o 79,3%) z 48.695 tys. zł do 10.059 tys. zł, co było m.in. wynikiem: weryfikacji planowanych kosztów operacyjnych w związku z analizą spraw sądowych w toku i prawdopodobieństwa prawomocnego ich zakończenia w 2013 r.

Określony w ustawie budżetowej na 2013 r. ujemny wynik finansowy brutto w wysokości 64.939 tys. zł, w planie po zmianach pozostał również ujemny w kwocie 58.320 tys. zł.

W części B planu finansowego ARiMR ustalono wydatki w wysokości 2.338.030 tys. zł, które zmniejszono w planie po zmianach o 489.480 tys. zł (o 20,9%) do 1.848.550 tys. zł, w tym 189.016 tys. zł stanowiły zobowiązania 2013 r. płatne w 2014 r.

Wydatki na funkcjonowanie Agencji zostały zmniejszone o 80.393 tys. zł (o 7,3%) z 1.104.003 tys. zł do 1.023.610 tys. zł, w tym wydatki na pozostałe usługi obce zmniejszono o 61.403 tys. zł (o 19,9%) z 308.072 tys. zł do 246.669 tys. zł. Zwiększeniu o 1.131 tys. zł (o 42,4%) uległy zaplanowane wydatki na remonty, z 2.670 tys. zł do 3.801 tys. zł.

Wydatki na realizację zadań ustawowych Agencji zostały zmniejszone o 367.105 tys. zł (o 33,8%) z 1.085.327 tys. zł do 718.222 tys. zł. Wynikało to z obniżenia przez Radę Polityki Pieniężnej stopy redyskonta weksli.

W planie finansowym ARiMR, stanowiącym załącznik nr 12 do ustawy budżetowej, środki na wydatki majątkowe zaplanowano w wysokości 100.000 tys. zł. W wyniku dwukrotnych zmian planu finansowego zostały one zmniejszone do 96.626 tys. zł.

Pozostałe wydatki zaplanowane w wysokości 48.700 tys. zł uległy zmniejszeniu o 38.608 tys. zł (o 79,3%) do 10.092 tys. zł.

²² Dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych na sfinansowanie części kosztów inwestycji i częściowa spłata kapitału kredytów na realizację inwestycji w gospodarstwach rolnych.

²³ Dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych na sfinansowanie kosztów wznowienia produkcji oraz odtworzenia środków trwałych w przypadku wystąpienia szkód.

²⁴ W wyniku pierwszej zmiany planu finansowego przewidziano na ten cel 89.350 tys. zł.

²⁵ Na pozostałe koszty składają się koszty z następujących tytułów: odszkodowania, kary grzywny, odsetki za zwłokę, koszty postępowania sądowego i egzekucyjnego oraz koszty wynikające ze zobowiązań wobec beneficjentów w związku z wyrokami sądowymi i decyzjami podjętymi w trybie odwoławczym, opłaty sądowe, notarialne, komornicze, arbitrażowe.

Zobowiązania ARiMR według wartości nominalnej zaplanowane w ustawie budżetowej w wysokości 292.773 tys. zł zostały zmniejszone w planie po zmianach o 103.757 tys. zł (o 35,4%) do 189.016 tys. zł. Wolne środki finansowe przekazane w zarządzenie lub depozyt Ministra Finansów ustalono w planie po zmianach w wysokości 18.304 tys. zł.

W ocenie NIK rzetelnie planowano koszty i wydatki na realizację zadań i funkcjonowanie Agencji w 2013 r.

2.2. Wykonanie kosztów i wydatków

Poniesione w 2013 r. przez Agencję koszty ogółem wyniosły 1.778.344 tys. zł i były niższe o 55.454 tys. zł (o 3,0%) od planu po zmianach (w wysokości 1.833.798 tys. zł). Najwyższe koszty poniesiono na funkcjonowanie Agencji (63,6% kosztów ogółem) oraz realizację zadań ustawowych (36,0%).

Koszty funkcjonowania Agencji wyniosły 1.131.603 tys. zł i były niższe o 24.917 tys. zł (o 2,2%) od planowanych po zmianach (w wysokości 1.156.520 tys. zł). Koszty te dotyczyły:

- amortyzacji – 126.479 tys. zł, tj. 97,0% planu po zmianach;
- materiałów i energii – 42.675 tys. zł, tj. 92,5% planu po zmianach, głównie w związku z niższymi od zaplanowanych wydatków na ogrzewanie budynku Centrali oraz lokali terenowych;
- remontów – 3.457 tys. zł, tj. 90,9% planu po zmianach, m.in. w związku z wystąpieniem niższego od planowanego zapotrzebowania na remonty sprzętu oraz budynków ARiMR;
- pozostałych usług obcych (m.in. usługi serwisowe, bankowe, transportu i przewodzących, usługi informatyczne, drukarskie, kserograficzne, pocztowe i kurierskie, usługi kontroli na miejscu, eksploatacji budynków) – 237.798 tys. zł, tj. 96,7% planu po zmianach;
- wynagrodzeń – 532.053 tys. zł, tj. 99,4% planu po zmianach;
- składek na ubezpieczenia społeczne – 88.746 tys. zł, tj. 97,7% planu po zmianach;
- składek na Fundusz Pracy – 9.962 tys. zł, tj. 89,4% planu po zmianach, m.in. w związku ze zwolnieniem z obowiązku opłacania składek na Fundusz Pracy za pracowników powracających z urlopu macierzyńskiego i urlopu wychowawczego w okresie 36-miesięcy, a także za pracowników, którzy osiągnęli wiek 55 lat w przypadku kobiet oraz 60 lat w przypadku mężczyzn.

Pozostałe koszty funkcjonowania zostały zrealizowane w kwocie 90.433 tys. zł, tj. 97,4% planu po zmianach. Koszty administrowania oraz z tytułu opłat czynszów za budynki, lokale i pomieszczenia garażowe, które stanowiły 62,4% ww. kosztów pozostałych, wyniosły 56.400 tys. zł (99,3% planu).

Największy udział w kosztach funkcjonowania ARiMR miały koszty wynagrodzeń, które stanowiły 47,0% oraz koszty pozostałych usług obcych – 21,0%. Koszty materiałów i energii stanowiły 3,8%, pozostałe koszty funkcjonowania – 8,0%, a koszty amortyzacji – 11,2% kosztów funkcjonowania Agencji.

Koszty realizacji zadań ustawowych wyniosły 640.693 tys. zł, tj. 96,0% planu po zmianach i zostały poniesione głównie na:

- dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych na sfinansowanie części kosztów inwestycji i częściową spłatę kapitału kredytów na realizację inwestycji w gospodarstwach rolnych – 455.887 tys. zł, tj. 97,1% planu po zmianach²⁶;
- dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych na sfinansowanie kosztów wznowienia produkcji oraz odtworzenia środków trwałych w przypadku wystąpienia szkód – 33.956 tys. zł, tj. w 80,9% planu po zmianach²⁷;
- finansowanie lub dofinansowanie ponoszonych przez producentów rolnych kosztów zbioru, transportu i unieszkodliwiania padłych zwierząt gospodarskich z gatunku bydło, owce, kozy, świnie lub konie – 89.910 tys. zł, tj. 98,3% planu po zmianach;
- finansowanie zalesiania gruntów rolnych – 45.829 tys. zł, tj. 100% planu po zmianach;

²⁶ Koszty dotyczące dopłat do oprocentowania kredytów bankowych ujęte w planie finansowym ARiMR na 2013 r. zostały oszacowane przy stopie redyskonta weksli NBP wynoszącej 2,75% w skali rocznej.

²⁷ Środki w planie finansowym Agencji na rok 2013 z przeznaczeniem na dopłaty do oprocentowania ww. kredytów zostały zarezerwowane na podstawie szacunków dotyczących potrzeb na dopłaty po obniżeniu stopy redyskonta weksli do poziomu 2,75% oraz wyrażonych zgód MRiRW na uruchomienie ww. kredytów.

- pomoc finansową dla producentów rolnych, w których gospodarstwach rolnych lub działach specjalnych produkcji rolnej powstały szkody spowodowane wystąpieniem powodzi, huraganu, gradu lub deszczu nawalnego w 2013 r. – 15.029 tys. zł, tj. 83,5% planu po zmianach.

Zaplanowane pozostałe koszty zostały zrealizowane w kwocie 6.048 tys. zł, (tj. 60,1% planu po zmianach). Było to spowodowane m.in. niższą realizacją zobowiązań wobec beneficjentów w ramach zakończonych programów pomocowych, jak również nieponoszeniem kosztów, w wyniku oddalenia lub odrzucenia przez sąd złożonych skarg, a także wyroków sądowych wydanych na korzyść ARiMR.

Wynik finansowy brutto i netto osiągnął wartość ujemną w kwocie 65.038 tys. zł i pogorszył się o 11,5% w stosunku do zaplanowanego (o 6.718 tys. zł).

Zrealizowane w 2013 r. wydatki wyniosły 1.796.797 tys. zł, tj. 97,2% planu po zmianach.

Wydatki na funkcjonowanie Agencji zrealizowano w kwocie 1.006.652 tys. zł, tj. 98,3% planu po zmianach.

Poniesiono je na:

- materiały i energię – 43.018 tys. zł (94,2% planu po zmianach);
- remonty – 3.457 tys. zł (90,9% planu po zmianach);
- pozostałe usługi obce – 238.322 tys. zł (96,6% planu po zmianach);
- wynagrodzenia – 533.126 tys. zł (99,7% planu po zmianach);
- składki na ubezpieczenia społeczne – 88.487 tys. zł (98,8% planu po zmianach);
- składki na Fundusz Pracy – 9.922 tys. zł (93,0% planu po zmianach);
- pozostałe wydatki na funkcjonowanie, w tym m.in. podróże służbowe krajowe i zagraniczne oraz ubezpieczenia (środki transportu, majątkowe, osobowe) – 90.320 tys. zł (97,6% planu po zmianach).

Wydatki ARiMR na realizację zadań ustawowych wyniosły 703.024 tys. zł, tj. 97,9% planu po zmianach.

Poniesiono je głównie na:

- dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych na sfinansowanie części kosztów inwestycji i częściową spłatę kapitału kredytów udzielonych na realizację inwestycji w gospodarstwach rolnych – 516.220 tys. zł (98,6% planu po zmianach);
- dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych na sfinansowanie kosztów wznowienia produkcji oraz odtworzenia środków trwałych w przypadku wystąpienia szkód – 39.978 tys. zł (92,4% planu po zmianach);
- finansowanie lub dofinansowanie ponoszonych przez producentów rolnych kosztów zbioru, transportu i unieszkodliwiania padłych zwierząt gospodarskich z gatunku bydło, owce, kozy, świnie lub konie – 85.886 tys. zł (98,3% planu po zmianach);
- finansowanie zalesiania gruntów rolnych – 45.829 tys. zł (100% planu po zmianach);
- pomoc finansową dla producentów rolnych, w których gospodarstwach rolnych lub działach specjalnych produkcji rolnej powstały szkody spowodowane wystąpieniem powodzi, huraganu, gradu lub deszczu nawalnego w 2013 r. – 15.029 tys. zł (83,5% planu po zmianach).

Pozostałe wydatki zrealizowano w kwocie 6.067 tys. zł, tj. w 60,1% planu po zmianach.

W 2013 r. Departament Finansowy ARiMR prowadził monitoring wykonania planu finansowego Agencji w zakresie wydatków realizowanych przez jednostki organizacyjne – na wszystkich etapach realizacji planu, m.in. poprzez:

- wykonywanie kontroli pod względem finansowym i zadaniowym,
- sporządzanie, w oparciu o dane pochodzące z ksiąg rachunkowych, informacji dla Kierownictwa Agencji o realizacji planu finansowego,
- przekazywanie do departamentów merytorycznych informacji o konieczności dokonania weryfikacji dotychczas zgłoszonego zapotrzebowania do planu finansowego ARiMR na 2013 r., a tym samym weryfikacji realizacji poszczególnych zadań ujętych w budżecie na 2013 r.,
- analizę płynności finansowej Agencji,
- monitorowanie wydatków OR w ramach określonych limitów kosztów na 2013 r.

Przeciętne zatrudnienie w 2013 r. w przeliczeniu na pełne etaty, wyniosło w Agencji 10.920 osób, co stanowiło 99,6% planowanej wysokości zatrudnienia (tj. 10.960 etatów). W porównaniu do 2012 r. zatrudnienie to było niższe o 120 etatów (1,1%), w tym w Centrali o 48 etatów, a w biurach powiatowych o 77 etatów. W oddziałach regionalnych zatrudnienie było wyższe o 5 etatów w porównaniu do 2012 r. Przyczyną zmniejszenia zatrudnienia było w głównej mierze rozwiązanie umów o pracę z inicjatywy pracowników (ponad 69%). Zwiększenie zatrudnienia w oddziałach regionalnych, przy jednoczesnym obniżeniu zatrudnienia w biurach powiatowych, wynikało z konieczności zwiększenia obsady kadrowej w biurach kontroli na miejscu.

Koszty wynagrodzeń zostały zrealizowane w wysokości 531.272 tys. zł, tj. w 99,5% kosztów planowanych – 533.953 tys. zł.

Koszty wynagrodzeń i wynagrodzeń bezosobowych w 2013 r. nie przekroczyły wysokości kosztów w 2012 r.²⁸.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie osobowe brutto przypadające na etat w 2013 r. wyniosło 4.054 zł i było niższe o 5 zł w porównaniu do 2012 r.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie Prezesa ARiMR nie przekroczyło wysokości określonej w ustawie z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi²⁹.

Wykonanie wydatków majątkowych na koniec 2013 r. wyniosło 81.054 tys. zł, tj. 83,9% planu po zmianach.

Na wydatki majątkowe składały się następujące pozycje:

- budowa i rozbudowa systemów IT ARiMR – na te cele wydatkowano 31.651 tys. zł, tj. 95,1% planowanych wydatków. Przyczyną niepełnego wykonania tych wydatków była niekompletna realizacja przez wykonawców prac zaplanowanych do końca 2013 r. oraz oszczędności powstałe w związku z korzystnie wynegocjowanymi kosztami pracochłonności realizacji usług w zakresie poszczególnych zadań rozwojowych wdrażanych w ramach umowy na rozwój i utrzymanie systemu OFSA;
- budowa i aktualizacja Systemu Identyfikacji Działek Rolnych (LPIS) – wykonano wydatki w kwocie 6.814 tys. zł (95,7%). Wynikało to z naliczenia kar umownych w związku z nienależytą realizacją umowy;
- przebudowa lokali, na którą wydatkowano 1.329 tys. zł (91,7%). Powodem niepełnego wykonania tej pozycji była rezygnacja z utwardzenia placu postojowego oraz oszczędności powstałe w trakcie realizacji zadań w ramach przebudowy lokali terenowych;
- pozostałe wydatki majątkowe zrealizowano w kwocie ogółem 41.260 tys. zł (75,4%), w tym wydatkowano na:
 - sprzęt informatyczny i biurowy – 24.996 tys. zł (72,6% planu po zmianach), co było spowodowane głównie wydłużającymi się procedurami przetargowymi w związku z postępowaniami na zakup wysokowydajnych komputerów oraz drukarek, a także – niezależnymi od Agencji – opóźnieniami w realizacji postępowań o udzielenie zamówienia publicznego zaplanowanych do realizacji w 2013 r. na zakup 6 serwerów, rozbudowę 2 macierzy dyskowych w centralnych serwerowniach ARiMR oraz rozbudowę macierzy NetApp;
 - oprogramowanie – 7.727 tys. zł (85,4% planu po zmianach). Wynikało to m.in. z braku możliwości odbioru w 2013 r. licencji produktów IBM i Assuria zgodnie z wymaganiami technicznymi określonymi w umowie na zakup ww. oprogramowania, niezakończeniem w 2013 r. postępowania o udzielenie zamówienia publicznego na zakup licencji ARIS, w związku z opóźnieniami wynikającymi z konieczności udzielenia wyjaśnień na zapytania oferentów oraz uzyskaniem oszczędności w zakresie realizowanych modyfikacji systemu SI-Agencja*KI w wyniku korzystnie wynegocjowanych kosztów pracochłonności poszczególnych zadań rozwojowych wdrażanych w ramach ww. prac;
 - infrastrukturę techniczną – 4.045 tys. zł (63,7% planu po zmianach). W związku z trudnymi warunkami technicznymi związanymi z przyłączeniem sieci teleinformatycznych, niektóre zadania w ww. zakresie w lokalach OR i BP ARiMR nie mogły zostać wykonane do końca 2013 r. Nie wydatkowano środków na zakup urządzeń infrastruktury technicznej z powodu opóźnień w procesie postępowań o udzielenie zamówienia publicznego oraz opóźnień w realizacji umów, co m.in. skutkowało naliczeniem przez ARiMR kar umownych i uniemożliwiło wydatkowanie całkowitej kwoty zaplanowanej w 2013 r. na realizację ww. zadania;

²⁸ Stosownie do art. 16 i 18 ustawy z dnia 7 grudnia 2012 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z realizacją ustawy budżetowej (Dz.U. z 2012 r., poz. 1456 ze zm.).

²⁹ Dz.U. z 2013 r., poz. 254 ze zm.

- zakup środków transportu – 3.305 tys. zł (92,5% planu po zmianach), gdyż uzyskano oszczędności z tytułu zakupu tych środków;
- inne wydatki majątkowe – 1.187 tys. zł (88,8% planu po zmianach), głównie w związku z dwukrotnym unieważnieniem postępowania o udzielenie zamówienia publicznego na zakup sprzętu do rozbudowy klimatyzacji.

W sprawie planowania wydatków do ustawy budżetowej, Prezes ARiMR dodatkowo wyjaśnił m.in. że Agencja, na etapie prac planistycznych, na podstawie danych określonych przez właściwe komórki organizacyjne, zgłaszała zapotrzebowanie w zakresie wydatków majątkowych na 2013 r. w wysokości 141.471 tys. zł. W związku z informacją z MRiRW w sprawie projektu planu finansowego Agencji na 2013 r., zmniejszono planowane wydatki majątkowe oraz kwotę dotacji celowej na inwestycje i zakupy inwestycyjne do kwoty 100.000 tys. zł. Zmniejszenie wydatków w zakresie ww. pozycji było możliwe dzięki weryfikacji planowanych zadań i ograniczeniu ich realizacji wyłącznie do wydatków niezbędnych i priorytetowych. Ponadto w okresie prac planistycznych brak było ostatecznych wytycznych unijnych i krajowych, które zdefiniowałyby potrzeby dotyczące modyfikacji i budowy systemów informatycznych ARiMR. Prezes Agencji wyjaśnił także, że zmiana zaplanowanych zadań w zakresie budowy i aktualizacji LPIS była możliwa, gdyż wstrzymano realizację zamówień mających charakter awaryjny (prewencyjny)³⁰, przesunięto termin wszczęcia postępowania przetargowego, w wyniku czego obowiązek zapłaty wystąpi w 2014 r. oraz przesunięto termin odbioru części prac dotyczących aktualizacji ortofotomapy z uwagi na wystąpienie niekorzystnych warunków pogodowych uniemożliwiających wykonanie zdjęć lotniczych.

W ocenie NIK wniosek skierowany do Prezesa ARiMR w wystąpieniu pokontrolnym po kontroli wykonania planu finansowego ARiMR w 2012 r., dotyczący rzetelnego planowania środków na wydatki majątkowe, został zrealizowany, a niepełne wykonanie wydatków majątkowych ARiMR w 2013 r. (83,9% planu po zmianach) wynikało z przyczyn niezależnych od Agencji.

W okresie objętym kontrolą udzielono ogółem 240 zamówień publicznych³¹ na łączną kwotę 330.486,2 tys. zł w tym: 189 (78,6%) postępowań w trybie przetargu nieograniczonego na kwotę 160.698,4 tys. zł (48,6%), 27 (11,3%) postępowań w trybie zamówienia z wolnej ręki na kwotę 59.518,5 tys. zł (18,0%), 20 (8,3%) postępowań w trybie zapytania o cenę na kwotę 3.260,5 tys. zł (1,0%), trzy (1,3%) postępowania w trybie przetargu ograniczonego na kwotę 36.268,7 tys. zł (11,0%) i jedno postępowanie (0,4%) w trybie dialogu konkurencyjnego na kwotę 70.740 tys. zł (21,4%).

Spośród trzech poddanych analizie postępowań o udzielenie zamówienia publicznego na łączną kwotę 35.238,7 tys. zł, tj. 10,7% ogólnej wartości zamówień udzielonych w 2013 r., dwa udzielono w trybie przetargu ograniczonego na łączną kwotę 32.318,6 tys. zł, a jedno w trybie zamówienia z wolnej ręki o wartości 2.920 tys. zł³².

Badane postępowania o udzielenie zamówienia publicznego zostały udzielone zgodnie z ustawą z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych oraz z wewnętrznymi przepisami Agencji³³.

Roczne sprawozdanie o udzielonych zamówieniach publicznych w 2013 r. zostało sporządzone zgodnie z wzorem zawartym w rozporządzeniu Prezesa Rady Ministrów z dnia 12 grudnia 2013 r. w sprawie zakresu informacji zawartych w rocznym sprawozdaniu o udzielonych zamówieniach, jego wzoru oraz sposobu przekazywania³⁴ i przesłane terminowo w dniu 3 lutego 2014 r. do Urzędu Zamówień Publicznych.

Zrealizowane w 2013 r. koszty i wydatki, w ocenie NIK, były legalne, celowe i zrealizowane w oszczędny sposób.

³⁰ Zamówienia, których uwzględnienie w zakresie rzeczowym i finansowym w planie finansowym wynika z konieczności zabezpieczenia interesów ARiMR na wypadek niewywiązywania się wykonawców zewnętrznych z obowiązków związanych z cykliczną aktualizacją danych LPIS.

³¹ W tym 209 postępowań zakończonych udzieleniem zamówienia, których wartość przekracza wyrażoną w złotych równowartość kwoty 14.000 euro i jest mniejsza od kwot określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 11 ust. 8 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz.U. z 2013 r., poz. 907 ze zm.).

³² Aneks nr 4 do Umowy 120 DI/2010/2615 z dnia 28 grudnia 2010 r. z Asseco Poland S.A.

³³ Zarządzenie Prezesa ARiMR Nr 126/2009 z dnia 28 października 2009 r. w sprawie zasad i trybu postępowania w procesie udzielania zamówień publicznych w ARiMR, zmienione Zarządzeniem nr 20/2011 z dnia 15 marca 2011 r., Zarządzeniem nr 64/2013 z 4 listopada 2013 r. i Zarządzeniem nr 71/2013 z dnia 13 grudnia 2013 r.

³⁴ Dz.U. z 2013 r., poz. 1530.

Z powodu niższego zapotrzebowania na środki finansowe w ramach dotacji z budżetu, przewidziane dla Agencji na 2013 r., w wyniku weryfikacji planowanych przychodów i kosztów, na podstawie art. 177 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, Agencja w dniu 29 listopada 2013 r. zgłosiła do dyspozycji Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi środki w kwocie 109.592 tys. zł z dotacji podmiotowej³⁵, 71.350 tys. zł z dotacji celowej na finansowanie pomocy dla producentów rolnych w wyniku wystąpienia w 2013 r. powodzi, huraganu, gradu lub deszczu nawalnego, 5 tys. zł z dotacji celowej na finansowanie pomocy dla producentów rolnych, w których gospodarstwach rolnych powstały szkody spowodowane przez ujemne skutki przezimowania w okresie zimowym 2011/2012, oraz 4.069 tys. zł z dotacji na inwestycje i zakupy inwestycyjne. W dniu 31 grudnia 2013 r. Agencja została poinformowana przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o zablokowaniu planowanych ww. wydatków w łącznej kwocie 185.016 tys. zł.

Ponadto, również z powodu niższego zapotrzebowania na środki finansowe, w dniu 14 października 2013 r. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi podjął decyzję o blokowaniu planowanych wydatków w kwocie 97 tys. zł przeznaczonych na realizację pomocy technicznej w ramach PO RYBY 2007–2013.

2.3. Zobowiązania

Zobowiązania Agencji z tytułu działalności krajowej na dzień 31 grudnia 2013 r. wyniosły 212.013 tys. zł. Zobowiązania te były wyższe od wskazanych w planie po zmianach (189.016 tys. zł) o 22.997 tys. zł, tj. o 12,2% oraz niższe o 55.546,2 tys. zł, tj. 20,8% od zobowiązań na koniec 2012 r. (267.559,2 tys. zł).

Były to zobowiązania krótkoterminowe, dotyczące m.in. krajowej działalności statutowej Agencji – 72.970,7 tys. zł oraz kosztów jej funkcjonowania, w tym z tytułu podatków, opłat do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i na Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych – 40.035,5 tys. zł, z tytułu dostaw robót i usług – 12.740,5 tys. zł oraz z tytułu kosztów realizacji inwestycji i zakupów inwestycyjnych – 167,2 tys. zł. Na koniec 2013 r. nie wykazano zobowiązań wymagalnych.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 21 grudnia 2012 r. w sprawie sposobu ustalania nadwyżki środków finansowych Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa³⁶, wyliczona kwota nadwyżki finansowej wyniosła 0 zł³⁷.

3. Sprawozdawczość

Sporządzone przez Agencję sprawozdania budżetowe o stanie należności i zobowiązań za IV kwartał 2013 r. Rb-N, Rb-Z oraz roczne Rb-UN, Rb-UZ, a także Rb-35 sprawozdanie z wykonania planu dochodów i wydatków agencji wykonawczej oraz Rb-40 sprawozdanie z wykonania określonego w ustawie budżetowej na 2013 r. planu finansowego ARiMR za okres od początku roku do 31 grudnia 2013 r., przekazywały prawdziwy i rzetelny obraz należności i zobowiązań, dochodów i przychodów oraz kosztów i wydatków na koniec 2013 r. Podane w sprawozdaniach wielkości odpowiadały zapisom w ewidencji księgowej. Sprawozdania zostały przekazane do Głównego Urzędu Statystycznego, Ministrowi Finansów oraz Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi w terminach określonych w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 4 marca 2010 r. w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych³⁸ oraz z 16 stycznia 2014 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej³⁹.

³⁵ W ramach dotacji podmiotowej na działalność statutową kwoty ujętych w planie wydatków z tytułu dopłat do oprocentowania kredytów bankowych zostały wyliczone według stopy redyskonta weksli NBP wynoszącej 5% w stosunku rocznym. W 2013 r. stopa redyskonta weksli została obniżona do poziomu 2,75% w skali rocznej.

³⁶ Dz.U. z 2012 r., poz. 1493.

³⁷ Na dzień 31 grudnia 2013 r., w świetle rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 21 grudnia 2012 r. w sprawie sposobu ustalania nadwyżki środków finansowych Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Agencja posiadała środki finansowe w kwocie 103.542 tys. zł, którymi sfinansowała część zobowiązań krótkoterminowych roku 2012 płatnych w roku 2013. Stan ogółem zobowiązań roku 2012 płatnych w ramach planu finansowego ARiMR w 2013 r. wyniósł 238.120 tys. zł.

³⁸ Dz.U. Nr 43, poz. 247 ze zm.

³⁹ Dz.U. z 2014 r., poz. 119.

4. Księgi rachunkowe

W zakresie działalności krajowej ewidencja finansowo–księgowa prowadzona była w systemie SGW Oracle e–BS, natomiast w zakresie działalności unijnej w systemie Oracle e–BS UE⁴⁰.

Badania zapisów w księgach rachunkowych ARiMR oraz dokumentów księgowych pod względem poprawności formalnej, prawidłowości kontroli wewnętrznej, dekretacji oraz prawidłowości ewidencji transakcji w urządzeniach księgowych wpływającej na sprawozdawczość bieżącą i sprawozdanie roczne, dokonano na próbie wylosowanej metodą monetarną (MUS)⁴¹ obejmującej 114 dowodów o łącznej wartości 169.801,6 tys. zł, stanowiącej wydatki ARiMR zrealizowane w 2013 r., z wyłączeniem zapisów dotyczących wynagrodzeń (wraz z pochodnymi) ze względu na niskie ryzyko występowania nieprawidłowości. Ponadto w ramach badania trzech postępowań w trybie zamówień publicznych zbadano 95 dowodów na łączną kwotę 6.617,5 tys. zł.

W wyniku przeprowadzonego badania stwierdzono, że dowody spełniały wymogi formalne dotyczące bieżącej kontroli finansowej i merytorycznej, a odpowiadające im zapisy księgowe zostały prawidłowo zaewidencjonowane w systemie finansowo–księgowym.

Zgodnie z planem, w 2013 r. przeprowadzono inwentaryzację⁴² środków trwałych we wszystkich jednostkach organizacyjnych Agencji w zakresie grupy 4 – maszyny, urządzenia i aparaty ogólnego zastosowania. Inwentaryzacja objęła także aktywa pieniężne zgromadzone w kasie, weksle, akcje i gwarancje, aktywa pieniężne zgromadzone na rachunkach bankowych obsługujące działania ARiMR oraz zapasy materiałów biurowych, informatycznych i artykułów gospodarczych. Zostały potwierdzone salda należności kontrahentów/beneficjentów, zweryfikowano dane ksiąg rachunkowych z dokumentami. W wyniku rozliczenia inwentaryzacji w Centrali oraz w oddziałach regionalnych ARiMR nie stwierdzono występowania niedoborów ani nadwyżek rzeczywistych w składnikach majątkowych. Składniki majątkowe objęte inwentaryzacją w 2013 r. zostały zaliczone do właściwej grupy środków zgodnie z ustawą z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości oraz rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2010 r. w sprawie Klasyfikacji Środków Trwałych⁴³.

W drodze potwierdzenia sald należności na dzień 31 grudnia 2013 r. w Centrali ARiMR została przeprowadzona weryfikacja sald kont księgowych oraz rozrachunkowych. Wartość należności według wysłanych potwierdzeń sald wyniosła 62.244,4 tys. zł, a potwierdzonych przez dłużników – 28.069,8 tys. zł.

Zgodnie z „Protokołem z weryfikacji sald kont księgowych na dzień 31 grudnia 2013 r. – działalność krajowa”, weryfikacja danych dokonana m.in. z dokumentami źródłowymi, w ramach uzgodnień z departamentami merytorycznymi, potwierdziła zgodność zapisów.

5. Wykonanie zadań

5.1. Realizacja zadań ustawowych

W 2013 r. Agencja w sposób prawidłowy realizowała zadania określone w art. 4 ust.1 pkt 1 ustawy o ARiMR oraz zadania określone odrębnymi przepisami.

W 2013 r. ARiMR, z tytułu dopłat do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych na sfinansowanie części kosztów inwestycji i częściową spłatę kapitału kredytów na realizację inwestycji w gospodarstwach rolnych, przekazała bankom środki w wysokości 455.887 tys. zł. Udzielono dopłat do 12.551 kredytów na kwotę ogółem 2.972.475,6 tys. zł. Największy udział miały kredyty przeznaczone na poprawę struktury agrarnej – 60,7% liczby udzielonych kredytów i 42,1% kwoty udzielonych kredytów, kredyty na poprawę efektywności produkcji polegającej w szczególności na zmniejszeniu kosztów wytwarzania – odpowiednio 18,3% i 16,8% oraz kredyty na zwiększenie oferty towarowej i jej lepsze dostosowanie do wymagań rynku – odpowiednio 6,7% i 22,9%.

⁴⁰ Ponadto w ramach systemów zasilających system finansowo–księgowy Oracle e–BS w ARiMR funkcjonowało 17 systemów lub programów w poszczególnych komórkach organizacyjnych, a także system finansowo–księgowy FIX.

⁴¹ MUS (Monetary Unit Sampling) – prawdopodobieństwo wylosowania dowodu księgowego jest proporcjonalne do wartości operacji udokumentowanej tym dowodem.

⁴² Według stanu na dzień 31 sierpnia 2013 r., inwentaryzację rzeczowych aktywów trwałych wg Klasyfikacji Środków Trwałych (KŚT) przeprowadza się w ARiMR w terminach i według stanu na określony dzień dla Centrali i Oddziałów Regionalnych w rocznym planie inwentaryzacji zatwierdzanym przez Prezesa Agencji na wniosek osoby, której powierzono obowiązki głównego księgowego.

⁴³ Dz.U. Nr 242, poz. 1622.

W 2013 r. ARiMR, z tytułu dopłat do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych na sfinansowanie kosztów wznowienia produkcji oraz odtworzenia środków trwałych w przypadku wystąpienia szkód, przekazała bankom środki w wysokości 33.956 tys. zł. Udzielono dopłat do 4.977 kredytów na kwotę 267.958,8 tys. zł, w tym do 32 kredytów inwestycyjnych na kwotę 1.623,6 tys. zł i 4.945 kredytów obrotowych na kwotę 266.335,2 tys. zł.

Na podstawie art. 14 ust. 2 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich ze środków pochodzących z Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej⁴⁴, w 2013 r. ARiMR kontynuowała wypłaty ekwiwalentów dla właścicieli gruntów rolnych, którzy w latach 2002–2003 zalesili je na łącznej powierzchni ok. 19,5 tys. ha stosownie do ustawy z dnia 8 czerwca 2001 r. o przeznaczeniu gruntów rolnych na zalesienia⁴⁵. W 2013 r. Agencja dokonała wypłat z tego tytułu na kwotę 44.830 tys. zł, tj. 100,0% planu⁴⁶.

W ramach zadań dotyczących finansowania lub dofinansowania ponoszonych przez producentów rolnych kosztów zbioru, transportu i unieszkodliwiania padłych zwierząt gospodarskich z gatunku bydło, owce, kozy, świnie lub konie, w 2013 r. Agencja zawarła 11 umów z przedsiębiorstwami branży utylizacyjnej, w których łączny limit środków ustalono w wysokości 89.865 tys. zł. Na podstawie umów zawartych na 2013 r., ARiMR przekazała 86.801,8 tys. zł, w tym w ramach zobowiązań 2013 r. płatnych w 2014 r. – 11.525,3 tys. zł⁴⁷. Ponadto w wyniku realizacji umów z 2012 r., Agencja w 2013 r. przekazała środki w wysokości 10.610 tys. zł. W ramach ww. umów zutilizowano 161.812 sztuk bydła, 12.566 owiec, 3.208 kóz, 3.961 koni oraz 949.121 świń.

W planie finansowym Agencji na 2013 r. na pomoc finansową w zakresie przygotowania wniosku o rejestrację nazw i oznaczeń geograficznych przewidziano kwotę 15 tys. zł jako zobowiązania roku 2013 płatne w 2014 r. W 2013 r. nie wpłynął żaden wniosek o pomoc z tego tytułu.

Na realizację pomocy finansowej dla producentów rolnych, w których gospodarstwach rolnych powstały szkody spowodowane przez ujemne skutki przezimowania w okresie zimowym 2011/2012 w 2013 r. wydatkowano 65,1 tys. zł, tj. 92,9% zaplanowanej kwoty. Niewykorzystanie w pełni zaplanowanej kwoty wynikało z niezakończonych spraw spadkowych.

Na pomoc finansową dla producentów rolnych, w których gospodarstwach rolnych lub działach specjalnych produkcji rolnej powstały szkody spowodowane wystąpieniem powodzi, huraganu, gradu lub deszczu nawalnego, w 2013 r. przeznaczono 18.000 tys. zł, z czego wykorzystano 15.028,6 tys. zł, tj. 83,5%. Niewykorzystanie zaplanowanej kwoty wynikało m.in. z różnicy pomiędzy szacowaną powierzchnią upraw, na której powstały szkody w 2013 r., a powierzchnią zgłoszoną we wnioskach, jak również ze zmniejszenia wnioskowanych kwot z powodu przekroczenia przez beneficjentów limitu pomocy de minimis z tytułu udzielonej pomocy z innych źródeł oraz z tytułu nieubezpieczenia upraw (zmniejszenie o 50% wnioskowanej kwoty), a także z powodu toczących się postępowań spadkowych.

W 2013 r. Agencja udzieliła 161 poręczeń spłaty kredytów studenckich na łączną kwotę 2.302 tys. zł oraz jednego poręczenia spłaty kredytu inwestycyjnego w wysokości 231 tys. zł. Poręczenia spłaty kredytów kłeskowych nie były udzielane. Zrealizowano trzy poręczenia spłaty kredytów studenckich na łączną kwotę 17 tys. zł.

Według stanu na 31 grudnia 2013 r. ARiMR posiadała akcje 13 spółek tworzących rynki hurtowe, w tym 12 aktywnych i jednej w likwidacji⁴⁸. Udział ARiMR w kapitale zakładowym spółek wahał się w przedziale od 6,7% do 62,2%. Z tytułu posiadanych akcji ARiMR w 2013 r. otrzymała 1.554,7 tys. zł dywidendy. Nadzór właścicielski sprawowany był poprzez udział przedstawiciela ARiMR w walnych zgromadzeniach spółek oraz udział członków rekomendowanych przez Prezesa ARiMR w pracach rad nadzorczych. W 2013 r. Agencja nie udzielała w żadnej formie pomocy finansowej rynkom hurtowym.

⁴⁴ Dz.U. Nr 229, poz. 2273 ze zm.

⁴⁵ Dz.U. Nr 73, poz. 764 ze zm.

⁴⁶ Według danych ARiMR w 2013 r. 7.760 rolników pobierało ekwiwalent za zalesienia gruntów.

⁴⁷ Zgodnie z postanowieniami umów ostateczny termin składania wniosków o wypłatę za usługi wykonane w 2013 r. określono na dzień 15 lutego 2014 r.

⁴⁸ Łódzki Rolno-Spożywczy Rynek Hurtowy SA w likwidacji.

5.2. Wydatki w układzie zadaniowym

W zakresie budżetu zadaniowego ARiMR przekazała Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi druki planistyczne: BZ-1, BZ-Z oraz BZ-K dotyczące zestawienia planowanych wydatków z budżetu państwa w układzie zadaniowym na następny rok budżetowy z uwzględnieniem funkcji, zadań, podzadań i działań wraz z celami oraz rzetelnie określonymi dla nich miernikami i podaniem ich docelowej wartości.

W ramach funkcji 21 Polityka rolna i rybacka, dotyczącej części 33 Rozwój wsi, Agencja wskazała dwa zadania, cztery podzadania i 13 działań, w ramach funkcji 22 Planowanie strategiczne oraz obsługa administracyjna i techniczna, dotyczącej części 33 Rozwój wsi, – trzy zadania, siedem podzadań oraz 23 działania oraz w części 62 Rybołówstwo, w funkcji 21 Polityka rolna i rybacka – jedno zadanie, jedno podzadanie i pięć działań.

W ramach funkcji 21 Polityka rolna i rybacka, dotyczącej części 33 Rozwój wsi, Agencja wskazała:

- Zadanie 21.3. W Ochrona zdrowia i dobrostanu zwierząt oraz zdrowia publicznego. Celem tego zadania jest zapewnienie bezpieczeństwa epizootycznego i zdrowia publicznego w kraju w zakresie weterynarii. W ramach tego zadania określono następujące podzadanie:
 - 21.3.2. W Bezpieczeństwo żywności pochodzenia zwierzęcego i pasz w miejscach ich pozyskiwania, wytwarzania, przetwarzania i składowania oraz transportu. Za miernik określający monitorowanie realizacji podzadania przyjęto wskaźnik procentowy poziomu spójności danych. W ramach tego podzadania określono jedno działanie.
- Zadanie 21.7. W Realizacja Wspólnej Polityki Rolnej oraz pomocy krajowej. Celem tego zadania jest wspieranie gospodarstw rolnych oraz tworzenie konkurencyjnego, nowoczesnego i dynamicznego sektora rolnego. W ramach tego zadania określono następujące podzadania:
 - 21.7.2. W Pomoc krajowa i wspólnotowa inna niż WPR, której celem jest wsparcie dla sektora rolnospożywczego z budżetu krajowego. Za miernik określający monitorowanie realizacji podzadania przyjęto procent wypłaconej pomocy w stosunku do planowanej. W ramach tego podzadania określono trzy działania;
 - 21.7.3. Wspieranie realizacji WPR Unii Europejskiej Celem podzadania jest wspieranie rozwoju obszarów wiejskich i rybołówstwa poprzez wypłatę pomocy z funduszy UE i budżetu krajowego. Za miernik określający monitorowanie realizacji podzadania przyjęto liczbę beneficjentów, którzy otrzymali pomoc. W ramach tego podzadania określono trzy działania;
 - 21.7.4. W Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007–2013. Celem podzadania był zrównoważony rozwój obszarów wiejskich. Za miernik określający monitorowanie realizacji podzadania przyjęto liczbę umów/decyzji w danym roku. W ramach tego podzadania określono sześć działań.

W ramach funkcji 22 Planowanie strategiczne oraz obsługa administracyjna i techniczna, dotyczącej części 33 Rozwój wsi, Agencja wskazała:

- Zadanie 22.1. W Koordynacja merytoryczna działalności, planowania strategicznego i operacyjnego. W ramach tego zadania określono następujące podzadania:
 - 22.1.1. W Promocja, reprezentacja urzędu i doradztwo o charakterze programowym i ogólnopolitycznym. W ramach tego podzadania przyjęto cztery działania;
 - 22.1.2. Ochrona informacji, danych osobowych, zarządzanie systemem bezpieczeństwa informacji oraz obsługa prawna. W ramach tego podzadania przyjęto dwa działania;
 - 22.1.3. W Audyt oraz kontrola. W ramach tego podzadania przyjęto dwa działania.
- Zadanie 22.2. Obsługa administracyjna. W ramach tego zadania wskazano podzadania:
 - 22.2.1. W Zarządzanie zasobami ludzkimi oraz realizacja polityki finansowej. W ramach tego podzadania przyjęto dwa działania;
 - 22.2.2. W Obsługa logistyczna. W ramach tego zadania przyjęto pięć działań.
- Zadanie 22.3. Obsługa techniczna. W ramach tego zadania przyjęto podzadania:
 - 22.3.1. W Zarządzanie systemami teleinformatycznymi. W ramach tego podzadania przyjęto trzy działania;
 - 22.3.2. W Utrzymanie i odnowa majątku. W ramach tego podzadania przyjęto pięć działań.

W części 62 Rybołówstwo, w funkcji 21 Polityka rolna i rybacka, Agencja wskazała zadanie 21.6. Wspieranie rybactwa śródlądowego i rybołówstwa morskiego, podzadanie: 21.6.3. PO Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007–2013. Celem podzadania jest wzmocnienie pozycji konkurencyjnej polskich podmiotów związanych z rybołówstwem i rybactwem. W ramach podzadania określono pięć działań.

W sporządzonym przez Agencję rocznym sprawozdaniu Rb-BZ2 z wykonania planu finansowego ARiMR w układzie zadaniowym za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2013 r. wykazano zrealizowane wydatki w kwocie 1.796.797 tys. zł, tj. w wysokości 97,2% planu po zmianach. Założone wartości mierników zostały osiągnięte, a wykazane rozbieżności nie były istotne i nie miały wpływu na wykonanie planu finansowego ARiMR w 2013 r. w układzie zadaniowym. Roczne sprawozdanie Rb-BZ2 zostało sporządzone zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 28 grudnia 2011 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej w układzie zadaniowym⁴⁹.

5.3. Rozliczenie dotacji otrzymanych przez Agencję

Z przekazanej ARiMR w 2013 r. dotacji podmiotowej w kwocie 1.603.658 tys. zł, wykorzystano 1.568.722,1 tys. zł (97,8%), a niewykorzystaną kwotę Agencja zwróciła terminowo na rachunek wydatków MRiRW w dwóch transzach: w dniu 2 stycznia 2014 r. – 34.000 tys. zł oraz w dniu 31 stycznia 2014 r. – 935,9 tys. zł.

Przekazanie przez MRiRW dotacji podmiotowej nastąpiło według harmonogramu oraz na podstawie zapotrzebowań Agencji.

Z dotacji podmiotowej finansowano bieżące koszty funkcjonowania ARiMR oraz zadania określone w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 22 stycznia 2009 r. w sprawie realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa⁵⁰.

Umową Nr 1/2013 z 13 lutego 2013 r. w sprawie udzielenia dotacji celowej na wykonanie zadań z zakresu inwestycji i zakupów inwestycyjnych przeznaczono kwotę 100.000 tys. zł. Zaplanowane wydatki obejmowały m.in.: przebudowę lokali, budowę i aktualizację LPIS oraz budowę i rozbudowę systemów IT ARiMR. Do umowy zawarto dziewięć aneksów – zmianie uległy kwoty planowanych wydatków i harmonogram przekazywania dotacji. W wyniku tych zmian (ostatni aneks podpisano 31 grudnia 2013 r.) zmniejszono kwotę dotacji celowej z 100.000 tys. zł do 81.856 tys. zł, w tym zaplanowane środki: na przebudowę lokali z 1.500 tys. zł do 1.352 tys. zł, na budowę i aktualizację LPIS z 10.461 tys. zł do 6.807 tys. zł, budowę i rozbudowę systemów IT z 39.665 tys. zł do 32.236 tys. zł oraz pozostałe wydatki majątkowe z 48.374 tys. zł do 41.461 tys. zł.

Planowane wydatki w zakresie inwestycji i wydatków inwestycyjnych zostały zrealizowane w wysokości 80.450,1 tys. zł, tj. 98,3% umowy. Niewykorzystaną kwotę dotacji w wysokości 1.405,9 tys. zł zwrócono terminowo do MRiRW w dniu 2 stycznia 2014 r.

Ponadto, w 2013 r. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi przyznał Agencji dotacje celowe w kwocie ogółem 59.277,1 tys. zł. Udzielenie tych dotacji zostało poprzedzone zawarciem następujących umów:

1. Umowa Nr 2/2013 z 14 listopada 2013 r. w sprawie udzielenia dotacji celowej na realizację – zgodnie z §14c rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 stycznia 2009 r. w sprawie realizacji niektórych zadań ARiMR – zadania pn.: „Sfinansowanie pomocy finansowej dla producentów rolnych, w których gospodarstwach rolnych lub działach specjalnych produkcji rolnej powstały szkody spowodowane wystąpieniem powodzi, huraganu, gradu lub deszczu nawalnego w 2013 r.” w wysokości 35.000 tys. zł. Do umowy zawarto dwa aneksy. Ostatecznie kwota dotacji została ustalona w wysokości 15.500 tys. zł. Planowane wydatki w zakresie ww. pomocy zostały zrealizowane w wysokości 15.028,6 tys. zł, tj. 97,0% wartości umowy. Niewykorzystaną kwotę dotacji w wysokości 471,4 tys. zł zwrócono terminowo do MRiRW w dniu 15 stycznia 2014 r.

⁴⁹ Dz.U. Nr 298, poz. 1766.

⁵⁰ Dz.U. z 2009 r. Nr 22, poz. 121 ze zm.

2. Umowa Nr 3/2013 z 4 listopada 2013 r. w sprawie udzielenia dotacji celowej na realizację – zgodnie z §14b rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 stycznia 2009 r. w sprawie realizacji niektórych zadań ARiMR – zadania pn.: „Sfinansowanie pomocy finansowej dla producentów rolnych, w których gospodarstwach rolnych powstały szkody spowodowane przez ujemne skutki przezimowania w okresie zimowym 2011/2012” w wysokości 70 tys. zł. Do ww. umowy zawarto jeden aneks, w którym kwotę dotacji ustalono w wysokości 65,4 tys. zł. Planowane wydatki w zakresie ww. pomocy zostały zrealizowane w wysokości 65,1 tys. zł, tj. 99,6% wartości umowy. Niewykorzystaną kwotę dotacji w wysokości 0,3 tys. zł zwrócono terminowo do MRiRW w dniu 15 stycznia 2014 r.
3. Umowa Nr PT/1/2013 z 22 lipca 2013 r. w sprawie udzielenia dotacji celowej na realizację części zadań wynikających z art. 4 ust. 2 oraz art. 6 ust. 1 pkt 3 i ust. 2 ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich⁵¹, w celu wsparcia procesu wdrażania Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 oraz w celu realizacji zadań agencji płatniczej w wysokości 18.336 tys. zł. Do umowy zawarto jeden aneks (20 grudnia 2013 r.), w którym kwotę dotacji ustalono w wysokości 21.423 tys. zł. Planowane wydatki w ww. zakresie zostały zrealizowane w wysokości 21.420,6 tys. zł (prawie 100% wartości umowy). Niewykorzystaną kwotę dotacji w wysokości 0,2 tys. zł zwrócono terminowo do MRiRW w dniu 15 stycznia 2014 r.
4. Umowa Nr RYB/2/2013 z 12 lipca 2013 r. w sprawie udzielenia dotacji celowej na realizację zadania pn. „Wykonywanie zadań Instytucji Zarządzającej w zakresie wdrażania osi priorytetowej 1, 2 i 3 PO RYBY 2007–2013” w wysokości 5.871,1 tys. zł. Do umowy zawarto dwa aneksy (ostatni podpisano 23 grudnia 2013 r.). Łączna kwota dotacji nie uległa zmianie. Planowane wydatki w ww. zakresie zostały zrealizowane w wysokości 5.831,6 tys. zł, tj. 99,3% umowy. Niewykorzystaną kwotę dotacji w wysokości 39,5 tys. zł zwrócono terminowo do MRiRW w dniu 15 stycznia 2014 r.

W wyniku zmian zawartych umów łączną kwotę ww. dotacji zmniejszono z 59.277,1 tys. zł do wysokości 42.859,5 tys. zł.

Na realizację programów finansowanych z UE Agencja otrzymała⁵² w 2013 r. środki:

- z EFRG⁵³ w kwocie 13.556.928,5 tys. zł, z tego wydatkowano 13.556.751,6 tys. zł, a 176,9 tys. zł zwrócono na rachunek Ministerstwa Finansów,
- z EFRROW⁵⁴ w kwocie 7.997.809 tys. zł, z tego wydatkowano 7.997.439 tys. zł, a 370 tys. zł zwrócono na rachunek Ministerstwa Finansów,
- na współfinansowanie krajowe Wspólnej Polityki Rolnej – Uzupełniająca Płatność Obszarowa w kwocie 2.469.181 tys. zł, z tego wydatkowano 2.468.981,5 tys. zł, a 199,5 tys. zł zwrócono na rachunek MRiRW,
- na współfinansowanie krajowe PROW 2007–2013 w kwocie 1.883.427,2 tys. zł, z tego wydatkowano 1.883.349,9 tys. zł, a 77,4 tys. zł zwrócono na rachunek MRiRW,
- na współfinansowanie krajowe PO RYBY 2007–2013 w kwocie 208.959 tys. zł⁵⁵ – wydatkowano wszystkie środki,
- z EFR⁵⁶ w kwocie 599.464,5 tys. zł⁵⁷, z tego zrealizowano płatności na kwotę 597.974,4 tys. zł.

⁵¹ Dz.U. z 2013 r., poz. 173.

⁵² Zgodnie z art. 10 ustawy z dnia 22 września 2006 r. o uruchamianiu środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej przeznaczonych na finansowanie wspólnej polityki rolnej (Dz.U. z 2012, poz. 1065), środki na finansowanie płatności w ramach Wspólnej Polityki Rolnej w części podlegającej refundacji Agencja otrzymywała: ze środków EFRROW od Ministra Finansów na wniosek Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi na podstawie składanych zapotrzebowań, a ze środków EFRG od Ministra Finansów na podstawie składanych zapotrzebowań.

⁵³ Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji.

⁵⁴ Europejski Fundusz Rolniczy Rozwoju Obszarów Wiejskich.

⁵⁵ Na podstawie umowy nr RYB 1/2012 zawartej w dniu 18 stycznia 2012 r. pomiędzy Agencją i Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi o udzielenie dotacji celowej w części współfinansowania krajowego na wykonywanie zadania w zakresie dokonywania płatności na rzecz beneficjentów realizujących operacje w ramach środków, o których mowa w art. 3 ustawy z dnia 3 kwietnia 2009 r. o wspieraniu zrównoważonego rozwoju sektora rybackiego z udziałem Europejskiego Funduszu Rybackiego (Dz.U. Nr 72, poz. 619 ze zm.) wraz z 4 aneksami.

⁵⁶ Europejski Fundusz Rybacki.

⁵⁷ Dane te pozyskano ze sprawozdania po korekcie Rb-28UE część 62 Rybołówstwo, ponieważ płatności dokonuje BGK, a środki pieniężne nie wpływają na rachunek ARiMR.

6. Programy współfinansowane ze środków Unii Europejskiej

W 2013 r. ARiMR realizowała zadania w ramach programów finansowanych ze środków UE jako: akredytowana agencja płatnicza w zakresie uruchamiania środków pochodzących z EFRG i EFRROW⁵⁸, podmiot wdrażający 15 działań PROW 2007–2013⁵⁹ oraz instytucja pośrednicząca w zakresie realizacji osi 1, 2 i 3 PO RYBY 2007–2013⁶⁰.

Na realizację programów finansowanych ze środków UE i współfinansowanych z budżetu krajowego wydatkowano w 2013 r. łącznie 28.158.787,1 tys. zł brutto, z tego na WPR (I filar) – 16.667.344 tys. zł, PO RYBY 2007–2013 – 835.610,9 tys. zł oraz PROW 2007–2013 – 10.655.832,2 tys. zł.

Na realizację ww. programów wydatkowano łącznie 27.405.852,8 tys. zł netto, z tego ze środków unijnych 22.212.359,3 tys. zł oraz ze środków krajowych 5.193.493,5 tys. zł. I tak na:

- WPR (I filar) – 16.661.580,7 tys. zł (13.566.351,4 tys. zł środki UE i 3.095.229,3 tys. zł środki krajowe),
- PO RYBY 2007–2013 – 830.763,5 tys. zł (615.847 tys. zł środki UE i 214.916,5 tys. zł środki krajowe),
- PROW 2007–2013 – 9.913.508,6 tys. zł (8.030.160,9 tys. zł środki UE i 1.883.347,7 tys. zł środki krajowe).

Środki te nie były ujmowane w planie finansowym Agencji stosownie do § 2 ust. 2 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 28 stycznia 2009 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Zgodnie z § 10 tego rozporządzenia środki pochodzące z funduszy UE są gromadzone, wydatkowane i ewidencjonowane w sposób określony w odrębnych przepisach i umowach międzynarodowych. Środki te są przekazywane Agencji na podstawie składanych przez nią zapotrzebowań, zgodnie z art. 10 ustawy z dnia 22 września 2006 r. o uruchomieniu środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej przeznaczonych na finansowanie wspólnej polityki rolnej⁶¹.

W ocenie NIK, Agencja prawidłowo realizowała wydatki na programy finansowane i współfinansowane ze środków Unii Europejskiej.

Płatności bezpośrednie

Do dnia 31 grudnia 2013 r. z tytułu płatności obszarowych⁶² Agencja przeprowadziła 10 kampanii naboru wniosków oraz wypłaciła ogółem kwotę 93.063.316,5 tys. zł.

W 2013 r. Agencja obsługiwała wnioski o przyznanie płatności w ramach systemów wsparcia bezpośredniego z kampanii 2012 r.⁶³ i 2013 r. Według stanu na dzień 31 grudnia 2013 r. w ramach kampanii 2013 r., wydano 959.287 decyzji i postanowień w sprawie przyznania płatności w ramach systemów wsparcia bezpośredniego, co stanowiło 70,8% wszystkich obsługiwanych wniosków (1.356.109), przy czym w trakcie wydawania było 126.781 decyzji, dotyczących wniosków dla których naliczono płatności, a w obsłudze pozostawało 270.041 wniosków o przyznanie płatności, w tym wnioski wymagające weryfikacji po kontroli na miejscu oraz wnioski wobec których trwało postępowanie administracyjne⁶⁴. W 2013 r. z możliwości składania przez Internet wniosków o przyznanie płatności w ramach systemów wsparcia bezpośredniego skorzystało 1.787 beneficjentów, tj. o 1.018 więcej niż w 2012 r.

⁵⁸ Na podstawie rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 9 listopada 2006 r. w sprawie przyznania Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa akredytacji agencji płatniczej w zakresie uruchamiania środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji oraz Europejskiego Funduszu Rolniczego Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz.U. Nr 204, poz. 1506 ze zm.).

⁵⁹ Na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz.U. z 2013, poz. 173).

⁶⁰ Na podstawie art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 3 kwietnia 2009 r. o wspieraniu zrównoważonego rozwoju sektora rybackiego z udziałem Europejskiego Funduszu Rybackiego (Dz.U. Nr 72, poz. 619 ze zm.).

⁶¹ Dz.U. z 2012 r., poz. 1065.

⁶² To jest: jednolitej płatności obszarowej, oddzielnej płatności z tytułu owoców miękkich, uzupełniającej krajowej płatności bezpośredniej (do 2012 r.), przejściowego wsparcia krajowego (od 2013 r.), płatności cukrowej, oddzielnej płatności z tytułu owoców i warzyw, wsparcia specjalnego, płatności do uprawy roślin energetycznych (2007–2009 r.).

⁶³ W ramach kampanii 2012 r. wydano 1.358.268 decyzji administracyjnych i postanowień w sprawie przyznania płatności, co stanowiło 99,9% obsługiwanych wniosków (1.359.089).

⁶⁴ Według stanu na dzień 1 marca 2014 r. w ramach kampanii 2013 rozpatrzono 96,4% wniosków.

W 2013 r. w ramach WPR (I filar) na płatności obszarowe wydatkowano łącznie 14.866.684,9 tys. zł (netto)⁶⁵, z tego:

1. W ramach płatności bezpośrednich wypłacono łącznie 12.397.681,9 tys. zł⁶⁶, w tym ze środków unijnych – 12.364.476,1 tys. zł i ze środków krajowych 33.205,8 tys. zł, z tego z tytułu:
 - Jednolitej Płatności Obszarowej (JPO) – 11.140.371,2 tys. zł, w tym w kampanii 2012 r. – 9.243.889,1 tys. zł, w kampanii 2013 r. – 1.891.329,6 tys. zł oraz w kampaniach z lat 2004–2011 łącznie 5.152,5 tys. zł;
 - oddzielnej płatności cukrowej – 690.402,5 tys. zł, w tym w kampanii 2012 r. – 611.443,2 tys. zł, w kampanii 2013 r. – 78.921,8 tys. zł oraz w kampaniach z lat 2006–2011 łącznie 37,5 tys. zł;
 - oddzielnej płatności z tytułu owoców i warzyw – 29.319,3 tys. zł, w tym w kampanii 2012 r. – 26.243,5 tys. zł, w kampanii 2013 r. – 3.059,5 tys. zł oraz w kampaniach z lat 2008 – 2011 łącznie 16,3 tys. zł;
 - przejściowej płatności z tytułu owoców miękkich – 39,7 tys. zł;
 - oddzielnej płatności z tytułu owoców miękkich – 78.886,2 tys. zł, w tym w kampanii 2012 r. – 78.117,4 tys. zł oraz w kampanii 2013 r. – 768,8 tys. zł;
 - wsparcia specjalnego (środki unijne) – 458.662,9 tys. zł, w tym na: specjalną płatność obszarową do powierzchni upraw roślin strączkowych i motylkowatych drobnonasiennych – 154.511,2 tys. zł, płatność do krów – 176.037,9 tys. zł; płatność do owiec – 9.372,3 tys. zł, płatność do surowca tytoniowego Virginia – 76.014,4 tys. zł, płatność do surowca tytoniowego Burley – 34.444,1 tys. zł oraz płatność do surowca tytoniowego – tytoniu ciemnego – 8.283 tys. zł.
2. Z tytułu Uzupełniającej Płatności Obszarowej (UPO) zrealizowano płatności na łączną kwotę 2.469.003 tys. zł (2.468.981,6 tys. zł ze środków krajowych oraz 21,4 tys. zł ze środków UE), w tym z tytułu:
 - UPO do innych roślin na kwotę 1.719.735,3 tys. zł, w tym 21,4 tys. zł ze środków unijnych na kampanie 2004–2006 oraz 1.719.713,9 ze środków krajowych (kampania 2012 r. – 1.462.335,8 tys. zł, kampania 2013 r. – 255.685,1 tys. zł oraz na kampanie 2004–2011 – 1.693,0 tys. zł.);
 - UPO na płatności zwierzęce na kwotę 502.565,2 tys. zł, w tym: 207,5 tys. zł na płatności zwierzęce kampanie z lat 2007–2010 oraz 502.357,7 tys. zł UPO do powierzchni roślin przeznaczonych na paszę w ramach kampanii z lat 2011–2013 (kampania 2011 r. – 316,9 tys. zł, kampania 2012 r. – 428.821,6 tys. zł oraz kampania 2013 r. – 73.219,1 tys. zł);
 - UPO do chmielu za 2006 r. na kwotę 2.718,3 tys. zł, (rok 2012 – 2.256,1 tys. zł, rok 2013 – 462,2 tys. zł);
 - płatności niezwiązanych do skrobi wypłacono 48.736 tys. zł, (kampania 2012 r. – 38.307,1 tys. zł oraz kampania 2013 r. – 10.428,9 tys. zł);
 - płatności dla producentów surowca tytoniowego – 195.248,2 tys. zł (rok 2012 – 180.545,9 tys. zł oraz rok 2013 – 14.702,3 tys. zł).

Z tytułu płatności bezpośrednich w 2013 r. odzyskano⁶⁷ od beneficjentów kwotę 13.856,4 tys. zł, z tego 13.727,1 tys. zł ze środków UE oraz 129,3 tys. zł ze środków krajowych. Z tytułu UPO finansowanych ze środków krajowych odzyskano 3.817,2 tys. zł.

Wspólna Organizacja Rynku Owoców i Warzyw

W 2013 r. o przyznanie pomocy finansowej wnioskowało 228 wstępnie uznanych grup producentów owoców i warzyw. Wydano 381 decyzji dla 206 grup, przyznając pomoc w łącznej kwocie 1.791.213,1 tys. zł (w tym ze środków Unii Europejskiej w kwocie 1.198.171,3 tys. zł oraz ze środków krajowych w wysokości 593.041,8 tys. zł) na finansowanie: kosztów związanych z utworzeniem grupy producentów i prowadzeniem działalności administracyjnej – 57.852,3 tys. zł oraz części kwalifikowanych kosztów inwestycji ujętych w zatwierdzonym planie dochodzenia do uznania – 1.733.360,8 tys. zł.

W 2013 r. o przyznanie pomocy finansowej na dofinansowanie z tytułu realizacji programu operacyjnego wnioskowało 6 uznanych organizacji producentów owoców i warzyw. W ramach 14 decyzji przyznano tym organizacjom wsparcie w wysokości ogółem 3.485,1 tys. zł, wypłacone ze środków unijnych.

⁶⁵ Kurs euro dla płatności bezpośrednich, określony zgodnie z art. 3 rozporządzenia Komisji (WE) nr 1913/2006 wynosił 4,1038 zł na rok 2012 oraz 4,2288 zł na rok 2013.

⁶⁶ W tym z tytułu płatności do upraw energetycznych realizowano płatności w kampaniach z lat 2007–2009, które wyniosły 89,45 zł.

⁶⁷ Środki odzyskane obejmują wpłaty beneficjentów, rozliczenia poprzez kompensaty oraz należności i zobowiązania.

Wspólna Organizacja Rynku Rybnego

Według stanu na dzień 31 grudnia 2013 r. w ramach Wspólnej Organizacji Rynku Rybnego (WORR) wydano łącznie 29 decyzji przyznających pomoc na kwotę 1.667,7 tys. zł (brutto)⁶⁸.

W 2013 r. trzy organizacje producentów rybnych złożyły wniosek o przyznanie pomocy finansowej z tytułu przygotowania programu operacyjnego, wydano trzy decyzje przyznające płatność w wysokości 197,5 tys. zł.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007–2013

PROW 2007–2013 obejmował 23 działania, z których 15 wdrażała ARiMR, a osiem – w ramach delegowania: samorządy województw (sześć działań) oraz po jednym – Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa (FAPA) i Agencja Rynku Rolnego (ARR). Część zadań realizowanych przez Agencję była kontynuacją instrumentów wdrażanych w latach 2004–2006, tj. w ramach PROW na lata 2004–2006 oraz Sektorowego Programu Operacyjnego Restrukturyzacja i Modernizacja Sektora Żywnościowego oraz Rozwój Obszarów Wiejskich 2004–2006⁶⁹.

W 2013 r. wydatki netto⁷⁰ w ramach PROW na lata 2007–2013 wyniosły ogółem 9.913.508,6 tys. zł, w tym 8.030.160,9 tys. zł ze środków unijnych (EFRROW) oraz 1.883.347,7 tys. zł ze środków krajowych. W 2013 r. wydatki brutto wyniosły ogółem 10.655.832,2 tys. zł, w tym 8.033.002,6 tys. zł ze środków unijnych i 2.622.829,6 tys. zł ze środków krajowych⁷¹.

Wykorzystanie środków EFRROW za lata 2007–2011 wyniosło 10.484.022,4 tys. euro⁷², co stanowiło 78,3% limitu tych środków (w wysokości 13.398.928,2 tys. euro) przeznaczonych ogółem na PROW 2007–2013 oraz 108,2% limitu środków przeznaczonych na PROW 2007–2013 w okresie 2007–2011 (w wysokości 9.690.537,4 tys. euro). Została spełniona zasada n+2 za rok 2011.

Od uruchomienia Programu złożono 6.341.528 wniosków o przyznanie pomocy na kwotę 78.663.937 tys. zł. Zawarto i wydano 5.960.769 umów i decyzji na łączną kwotę 50.923.586 tys. zł, co stanowiło 70,7% limitu finansowego dla całego Programu. W ww. okresie zrealizowano płatności na kwotę 51.996.786,9 tys. zł (72,2% limitu), w tym ze środków UE – 39.280.032,1 tys. zł, z czego w 2013 r. zrealizowano płatności na kwotę 10.655.832,2 tys. zł, w tym 8.033.002,6 tys. zł ze środków unijnych.

Od początku realizacji Programu odzyskano łącznie 124.119 tys. zł, z tego 92.275,7 tys. zł stanowiły środki UE. W 2013 r. odzyskano 51.726,6 tys. zł, w tym 40.135 tys. zł stanowiły środki UE⁷³.

Spośród 15 działań PROW 2007–2013 wdrażanych przez Agencję, najwyższe wsparcie (narastająco od uruchomienia Programu) zostało udzielone w ramach osi 2 Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich w działaniu 211/212 „Wspieranie gospodarowania na obszarach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW)”. W ww. działaniu zrealizowano płatności dla 889.526 beneficjentów w kwocie 9.213.240,7 tys. zł (92,4% limitu), z tego w 2013 r. – 1.455.007,1 tys. zł (w tym 1.164.008,6 tys. zł stanowiły środki UE). W 2013 r. w ramach PROW 2007–2013 największe wydatki netto w kwocie ogółem 2.009.804,6 tys. zł (21,0% limitu) odnotowano w działaniu 214 „Program rolnośrodowiskowy (płatności rolnośrodowiskowe)”.

⁶⁸ Wszystkie decyzje i zrealizowane płatności w okresie 2005–2013 w ramach WORR dotyczyły pomocy w ramach instrumentu Pomoc finansowa dla organizacji producentów z tytułu przygotowania programu operacyjnego.

⁶⁹ Instytucje zaangażowane we wdrażanie Programu mogą korzystać ze środków związanych z pomocą techniczną.

⁷⁰ Wydatki netto stanowiły środki pieniężne wypłacone beneficjentom w formie przelewu przez ARiMR. W kwocie wydatków netto nie uwzględniono płatności w formie kompensat i sankcji wieloletnich oraz budżetu j.s.t. (szczebla regionalnego, lokalnego) i innych środków publicznych.

⁷¹ W wydatkach brutto zostały uwzględnione: 1) budżet krajowy 2) budżet j.s.t. (szczebla regionalnego i lokalnego) 3) inne środki publiczne oraz płatności w formie kompensat i sankcji wieloletnich. Ze względu na potrzebę uwzględnienia wszystkich źródeł finansowania Programu przy badaniu stopnia wykorzystania środków (budżet krajowy, budżety j.s.t. oraz inne środki publiczne) podano wydatki brutto.

⁷² Przy obliczaniu wykorzystania limitu środków programowych uwzględniono: zaliczkę przekazaną przez KE w wysokości 926.102,7 tys. euro, deklaracje roczne oraz kwartalne.

⁷³ Odzyskane środki obejmują wpłaty beneficjentów, rozliczenia poprzez kompensaty oraz należności i zobowiązania.

Program Operacyjny „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007–2013”

Na podstawie zawartej z Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi umowy z dnia 26 czerwca 2009 r., Agencji jako Instytucji Pośredniczącej powierzono realizację zadań związanych z wdrażaniem PO RYBY 2007–2013 odnośnie trzech osi priorytetowych: 1 – Środki na rzecz dostosowania floty rybackiej, 2 – Akwakultura, rybołówstwo śródlądowe, przetwórstwo i obrót produktami rybołówstwa i akwakultury, 3 – Środki służące wspólnemu interesowi oraz sposób ich wykonywania.

Wydatki netto poniesione na PO RYBY 2007–2013 w 2013 r. wyniosły ogółem 830.763,5 tys. zł, w tym 615.847 tys. zł ze środków unijnych i 214.916,5 tys. zł ze środków krajowych. Wydatki brutto wyniosły 835.610,9 tys. zł, z tego 616.772,9 tys. zł stanowiły środki unijne.

Wykorzystanie środków EFR za lata 2007–2011, według danych przekazanych do Komisji Europejskiej do 31 grudnia 2013 r., wyniosło 506.972,1 tys. euro⁷⁴, co stanowiło 104,9% limitu środków przeznaczonych na realizację tego Programu w okresie 2007–2011 (483.677,6 tys. euro). Została spełniona zasada n+2 za rok 2011.

Narastająco od uruchomienia Programu, do końca 2013 r., w ramach osi 1-3 złożono 11.287 wniosków o dofinansowanie na kwotę 6.130.093,2 tys. zł, co stanowiło 217% limitu, wynoszącego łącznie 2.824.886,7 tys. zł⁷⁵. Wykorzystanie limitu na podstawie złożonych wniosków o dofinansowanie dla osi 1, 2 i 3 wyniosło odpowiednio: 134,4%, 245,1% i 241%. Zawarto i wydano łącznie 8.217 umów i decyzji na kwotę 2.698.538,8 tys. zł (95,5% limitu). Złożono 7.615 wniosków o płatność na 1.764.806,1 tys. zł (62,5% limitu), w tym w ramach osi 1 – 92,5%, osi 2 – 54,5% i osi 3 – 51,2% limitu. Zrealizowano 27.213 płatności (w tym płatności zaliczkowe) na kwotę 2.361.419,9 tys. zł, w tym środki UE – 1.776.005,6 tys. zł. Zrealizowane płatności stanowiły 83,6% limitu, w tym w ramach osi 1 – 92,6%, osi 2 – 84% i osi 3 – 77%.

W 2013 r. w ramach PO RYBY 2007–2013 złożono łącznie 1.224 wnioski o dofinansowanie na kwotę 790.048,4 tys. zł oraz zawarto i wydano 1.312 umów i decyzji na kwotę 379.154,9 tys. zł. Złożono 1.136 wniosków o płatność na kwotę 519.339,7 tys. zł oraz zrealizowano 6.401 płatności na kwotę 389.389,7 tys. zł.

W 2013 r. z tytułu realizacji PO RYBY 2007–2013 odzyskano łącznie 32.561,3 tys. zł, z tego 24.499 tys. zł stanowiły środki UE. Od uruchomienia Programu odzyskano środki w łącznej kwocie 73.999,6 tys. zł.

Na podstawie wytycznych⁷⁶ Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, samorządy województw – instytucje pośredniczące dla osi 4 „Zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa” oraz FAPA – instytucja pośrednicząca dla osi 5 „Pomoc techniczna PO RYBY 2007–2013”, upoważniły ARiMR do wystawiania zleceń płatności.

W 2013 r. w tym zakresie Agencja wypłaciła ze środków krajowych i unijnych 442.201,6 tys. zł, z tego samorządom województw przekazano kwotę 405.147,6 tys. zł, a FAPA oraz MRiRW kwotę 37.054 tys. zł. Od uruchomienia PO RYBY 2007–2013 Agencja w ramach osi 4 i 5 dokonała wypłat ze środków krajowych i unijnych na łączną kwotę 691.879 tys. zł, w tym na realizację osi 4 – 600.372,6 tys. zł oraz osi 5 – 91.506,4 tys. zł.

Łącznie od uruchomienia Programu do 2013 r. poświadczono wydatki⁷⁷ w ramach osi 1-3 w wysokości 1.913.144,8 tys. zł (67,7% limitu dla osi 1-3), osi 4 – 253.782,4 tys. zł (23,9% limitu dla osi 4) oraz osi 5 – 91.506,4 tys. zł (44,3% limitu dla osi 5).

⁷⁴ Według stanu na dzień 18 grudnia 2013 r. Przy obliczaniu wykorzystania limitu środków programowych uwzględniono: zaliczkę przekazaną przez KE w wysokości 102.773 tys. euro, Poświadczenia i Deklaracje Wydatków oraz Wnioski o Płatność Okresową.

⁷⁵ Limit finansowy przekazany przez MRiRW zgodnie z kursem walutowym 4,1942 zł/euro w arkuszu kalkulacyjnym z dnia 5 grudnia 2013 r.

⁷⁶ Wytyczne w zakresie wypłaty środków finansowych w ramach osi priorytetowej 4 Zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa zawartej w Programie Operacyjnych Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich z marca 2011 r.

⁷⁷ Poświadczono wydatki nie uwzględniają zwrotów i środków odzyskanych.

Należności z tytułu zadań realizowanych w ramach programów finansowanych z udziałem środków unijnych

Na koniec 2013 r. należności z tytułu zadań realizowanych w ramach programów finansowanych z udziałem środków unijnych wyniosły 340.557,1 tys. zł⁷⁸ i były wyższe o 41.108,5 tys. zł (13,7%) w porównaniu do stanu należności na koniec 2012 r. (299.448,6 tys. zł).

W porównaniu do 2012 r. stwierdzono wzrost należności w ramach: Funduszy Strukturalnych 2004–2006 o 5.110,6 tys. zł (o 4,8%), PO RYBY 2007–2013 o 3.340,4 tys. zł (o 209,5%) oraz WPR o 33.595 tys. zł (o 19,3%).

Wzrost należności w ramach PO RYBY 2007–2013 spowodowany był upływem obowiązującego w ramach perspektywy 2004–2006 oraz 2007–2013 pięcioletniego okresu związania z celem i przeprowadzeniem u beneficjentów kontroli ex post postanowień zawartych umów. Kontrole te wykazały nieprawidłowości skutkujące zgłoszeniem należności do księgi dłużników.

Wzrost należności w ramach WPR z tytułu programów finansowanych z EFRG wynikał z przeprowadzonych przez Agencję kontroli warunków kwalifikowalności do przyznania pomocy, głównie wstecznej oceny przyznanych płatności w ramach systemu wsparcia bezpośredniego w latach 2004–2006 oraz 2009–2010. Wzrost należności z tytułu programu finansowanego z EFRROW⁷⁹ wynikał przede wszystkim z obowiązku zwrotu przez beneficjentów przyznanej pomocy w przypadku zaniechania kontynuacji zobowiązania przez okres pięciu lat od dnia otrzymania pierwszej płatności, a także ze wzrostu zgłaszanych do windykacji spraw wynikających z toczących się postępowań upadłościowych wobec beneficjentów.

W porównaniu do 2012 r. stwierdzono zmniejszenie należności dotyczących SAPARD o 937,5 tys. zł (5,2%).

Na koniec 2013 r. Agencja dokonała odpisów aktualizacyjnych należności w kwocie 233.087,3 tys. zł. Po uwzględnieniu odpisów na dzień 31 grudnia 2013 r. stan należności netto wyniósł 107.469,9 tys. zł.

W 2013 r. w wyniku działań windykacyjnych dotyczących EFRG, EFRROW, SG EFOiGR⁸⁰, SAPARD, SPO Rybołówstwo (...) 2004–2006⁸¹, SPO Restrukturyzacja (...) 2004–2006⁸², PO RYBY 2007–2013 w ramach należności o charakterze windykowanym i niewindykowanym odzyskano kwotę w wysokości 126.636,8 tys. zł⁸³, co stanowiło 45,6% należności zaległych na koniec 2013 r. (277.586,8 tys. zł), w tym z tytułu EFRG – 18.282,1 tys. zł, EFRROW – 51.733,3 tys. zł, SG EFOiGR – 16.992,2 tys. zł, SAPARD – 664,2 tys. zł, SPO Rybołówstwo (...) 2004–2006 – 120 tys. zł, SPO Restrukturyzacja (...) 2004–2006 – 6.283,7 tys. zł, PO RYBY 2007–2013 – 32.561,3 tys. zł.

Należności przedawnione⁸⁴ w 2013 r., które dotyczyły 977 spraw, w kwocie 2.268 tys. zł wyksięgowano z ksiąg rachunkowych ARiMR prowadzonych dla funduszu SG EFOiGR oraz EFRG na podstawie sporządzonych protokołów z ustalenia okoliczności związanych z przedawnieniem należności. Dyrektor Departamentu Zarządzania Należnościami (DZN) w ARiMR wyjaśniła, że przyczynami przedawnienia należności były: nie w pełni skuteczne działania windykacyjne prowadzone w ARiMR w latach 2005–2011 oraz nadmierne obciążenie bieżącą obsługą spraw w latach 2004–2011 (na jednego pracownika przypadało 16.000 spraw, w tym w różnych okresach 5.000–6.000 spraw windykacyjnych).

⁷⁸ SAPARD – 16.941,7 tys. zł, Fundusze Strukturalne 2004–2006 – 110.864,1 tys. zł, PO Ryby 2007–2013 – 4.935,1 tys. zł, WPR – 207.816,2 tys. zł.

⁷⁹ W strukturze należności w ramach EFRROW największą grupę stanowią należności z tytułu realizacji działania osi 2 – pomoc finansowa z tytułu wspierania gospodarowania na obszarach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (pomoc ONW) oraz płatności rolnośrodowiskowe.

⁸⁰ Sekcja Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej.

⁸¹ Sektorowy Program Operacyjny Rybołówstwo i Przetwórstwo Ryb 2004–2006.

⁸² Sektorowy Program Operacyjny Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004–2006.

⁸³ W tym 95.782,5 tys. zł ze środków UE i 30.854,3 tys. zł ze środków krajowych.

⁸⁴ Zgodnie z § 1 pkt 2 ppkt 2 Zarządzenia Nr 58/2013 Prezesa ARiMR z 15 października 2013 r. zmieniającego zarządzenie w sprawie wprowadzenia zasad (polityki) rachunkowości w ARiMR należności przedawnione są to należności co do których wygasły przewidziane prawem możliwości dochodzenia wobec upływu okresu przedawnienia. Na okoliczność przedawnienia należności sporządzany jest protokół z opisem, analizą oraz oceną procesu postępowania windykacyjnego w sprawie należności, która uległa przedawnieniu.

W ramach działań naprawczych i usprawniających proces dochodzenia należności w 2013 r., wdrożono system nadzorowania spraw poprzez wprowadzenie do systemu informatycznego ARiMR rozwiązania w zakresie bieżącego monitorowania należności obejmującego monitorowanie:

- terminu przedawnienia należności w danej sprawie,
- czynności egzekucyjnych podejmowanych w każdej indywidualnej sprawie,
- terminu zastosowania środka przerywającego bieg terminu przedawnienia (rozłożenie należności na raty, odroczenie terminu płatności) na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 2010 r.⁸⁵, a także zabezpieczenia należności na podstawie art. 154 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji⁸⁶.

Dokonano aktualizacji i zmian w książce procedur dotyczącej procesu dochodzenia należności, poprzez uszczegółowienie zasad postępowania ze sprawami, w których dłużnicy nie dokonali wpłat należności w terminie określonym w decyzji dotyczącej ustalenia kwoty nienależnie lub nadmiernie pobranych płatności⁸⁷.

Z tytułu należności w ramach:

- WPR – umorzono 7.766 wierzytelności na kwotę 1.022 tys. zł oraz odroczone termin spłaty należności lub rozłożono na raty zadłużenie dotyczące 891 wierzytelności na kwotę 6.453,9 tys. zł,
- SAPARD – odroczone termin spłaty należności lub rozłożono na raty zadłużenie dotyczące czterech wierzytelności na kwotę 511,6 tys. zł,
- SPO „Restrukturyzacja i Modernizacja Sektora Żywnościowego oraz Rozwój Obszarów Wiejskich 2004–2006” – odroczone termin spłaty należności lub rozłożono na raty zadłużenie dotyczące 68 wierzytelności na kwotę 5.416,6 tys. zł.

Zobowiązania z tytułu zadań realizowanych w ramach programów finansowanych z udziałem środków unijnych

Wysokość zobowiązań z tytułu środków unijnych na koniec 2013 r. wyniosła łącznie 5.690.742 tys. zł i była niższa o 106.393 tys. zł (o 1,8%) od zobowiązań na dzień 31 grudnia 2012 r. (5.797.135 tys. zł). Największe zobowiązania Agencji w kwocie 5.454.937 tys. zł dotyczyły WPR i stanowiły 95,9% wszystkich zobowiązań z tytułu środków unijnych na koniec 2013 r.

Zmniejszenie stanu sald zobowiązań krótkoterminowych z tytułu środków unijnych w ramach PROW 2007–2013 na koniec 2013 r. o kwotę 416.879 tys. zł w porównaniu ze stanem na koniec 2012 r. (621.230 tys. zł) wynikało głównie z obniżenia zobowiązań z tytułu rozrachunków z beneficjentami⁸⁸.

Zmniejszenie stanu sald zobowiązań krótkoterminowych z tytułu środków unijnych w ramach PO RYBY 2007–2013 na koniec 2013 r. o kwotę 6.665 tys. zł w porównaniu do stanu na koniec 2012 r. (37.068 tys. zł) wynikało głównie z obniżenia zobowiązań z tytułu rozrachunków z beneficjentami w ramach wpłaconych kwot zaliczek.

Wzrost stanu sald zobowiązań krótkoterminowych z tytułu środków unijnych w ramach WPR na koniec 2013 r. o kwotę 317.070 tys. zł w porównaniu do stanu na koniec 2012 r. (5.137.867 tys. zł) wynikał ze wzrostu

⁸⁵ W sprawie szczegółowych zasad i trybu umarzania, odraczania lub rozkładania na raty spłat należności przypadających agencjom płatniczym w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (Dz.U. Nr 258, poz. 1747).

⁸⁶ Dz.U. z 2012 r., poz. 1015 ze zm.

⁸⁷ Książka Procedur – Dochodzenie należności z tytułu kwot wypłaconych w ramach WPR oraz programu SAPARD finansowanego ze środków Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich. Księga Dłużników KP-611-145-ARiMR/7z – weszła w życie 1 października 2013 r. i obowiązywała do 7 stycznia 2014 r. W dniu 8 stycznia 2014 r. weszła w życie – Książka Procedur – KP-611-145-ARiMR/8/z.

⁸⁸ W ramach osi 1 „Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego” o kwotę 128.126 tys. zł., osi 2 „Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich” o kwotę 242.330 tys. zł, osi 3 „Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej” o kwotę 45.074 tys. zł.

zobowiązań z tytułu rozrachunków z beneficjentami w ramach płatności bezpośrednich, a wzrost stanu sald zobowiązań w ramach SAPARD o kwotę 27 tys. zł, w porównaniu do stanu na koniec 2012 r. (135 tys. zł) z przekazania środków finansowych wpłaconych przez dłużników Agencji, rozliczonych z należnościami w 2013 r. i przekazanych na rachunek Ministerstwa Finansów w 2014 r.

Na koniec 2013 r. stan nierozliczonych środków odzyskanych i pozostających na rachunkach bankowych Agencji z tytułu zwrotów dokonanych przez beneficjentów funduszy wyniósł 26.095,3 tys. zł, w tym z tytułu EFR, SPO, SAPARD – 20.474,2 tys. zł⁸⁹, a z tytułu SG EFOiGR, EFRG, EFRROW – 5.621,1 tys. zł.

7. Audyt i kontrola

Kontrolę wewnętrzną i audyt wewnętrzny przeprowadzały w Agencji wyznaczone do tego celu komórki organizacyjne kontroli wewnętrznej oraz audytu wewnętrznego. Komórki organizacyjne działały na podstawie zatwierdzonych przez Prezesa ARiMR procedur, trybu postępowania, a także okresowych planów kontroli.

W planie audytu na rok 2013 przyjęto 13 audytów oraz 16 czynności sprawdzających. Plan ten obejmował m.in. audyt organizacji i realizacji w ARiMR procesu kontroli na miejscu, audyt realizacji zadań w ramach odzyskiwania należności, audyt w zakresie pomocy krajowej realizowanej w ARiMR, a także trzy audyty w obszarze IT.

W wyniku przeprowadzenia 13 audytów w 2013 r. wydano 95 zaleceń, z tego 94 zostały uznane za zasadne przez kierownika komórki audytowanej lub kierownika jednostki.

W ramach czynności sprawdzających zrealizowano 17 zadań, w tym również nieplanowane.

W 2013 r. Departament Kontroli Wewnętrznej (DKW) przeprowadził, w jednostkach i komórkach organizacyjnych ARiMR, 52 kontrole planowe oraz 16 kontroli doraźnych. Zakres przedmiotowy tych kontroli obejmował m.in.: dokonywanie zakupów towarów i usług, gospodarowanie samochodami służbowymi Agencji, przestrzeganie zasad polityki antykorupcyjnej, funkcjonowanie biur powiatowych ARiMR, realizację zadań w zakresie identyfikacji i rejestracji zwierząt, windykację należności oraz realizację zadań PROW 2007–2013 i PO RYBY 2007–2013. Przedmiotem kontroli było także wykonanie zaleceń pokontrolnych, wyjaśnienia dotyczące zarzutów zawartych w skargach w sprawie naruszeń przepisów prawa pracy i przepisów dotyczących pomocy unijnej.

W 2013 r. do ARiMR wpłynęło 521 skarg oraz 37 wniosków. Pozytywnie rozpatrzono 46 skarg (8,2%), negatywnie 393 (70,4%), do rozpatrzenia wg właściwości przekazano 20 skarg (3,6%), 30 skarg (5,4%) załatwiono w inny sposób⁹⁰, w trakcie rozpatrzenia było 15 spraw (2,7%), a 54 (9,7%) pozostawiono bez rozpatrzenia. Liczba skarg i wniosków w stosunku do 2012 r. zmniejszyła się o 6,2% (tj. o 37). Przedmiotem skarg były głównie sprawy z zakresu Wspólnej Polityki Rolnej (200), PROW 2007–2013 (200), PROW 2004–2006 (10), Identyfikacji i Rejestracji Zwierząt (8) oraz inne, m.in. dotyczące polityki kadrowej (179).

Departament Kontroli na Miejscu (DKM) realizował zadania dotyczące zarządzania kontrolami terenowymi w zakresie wszystkich schematów pomocowych realizowanych przez Agencję. W 2013 r. największą liczbę

⁸⁹ Zgodnie z § 2 pkt 5 lit. a rozporządzenia MRiRW z dnia 29 września 2009 r. w sprawie warunków i sposobu wykonania zadania instytucji zarządzającej przez samorząd województwa (Dz.U. Nr 162, poz. 1291 ze zm.) samorząd województwa, realizując powierzone mu zadania instytucji zarządzającej, przekazuje ARiMR pisemne informacje o pomocy pobranej nienależnie lub pomocy wykorzystanej niezgodnie z przeznaczeniem, o której mowa w art. 27 ustawy z dnia 3 kwietnia 2009 r. o wspieraniu zrównoważonego rozwoju sektora rybackiego z udziałem Europejskiego Funduszu Rybackiego, (Dz.U. Nr 72, poz. 619 ze zm.) w zakresie niezbędnym do dochodzenia zwrotu tej pomocy.

⁹⁰ Np. zmieniono klasyfikację sprawy w toku rozpatrywania skargi.

kontroli, tj. 54.525 przeprowadzono w zakresie płatności obszarowych, wobec 78.364 takich kontroli przeprowadzonych w 2012 r. oraz w zakresie ONW odpowiednio 34.265 i 38.469⁹¹.

Departament Wsparcia Krajowego (DWK) przeprowadzał kontrole w zakresie prawidłowości udzielania, rozliczania, celowości wykorzystania i nadzoru nad kredytami z dopłatami ARiMR i obejmował kontrolami banki współpracujące oraz kredytobiorców będących beneficjentami udzielanej pomocy. Zakres kontroli przeprowadzanych przez DWK obejmował też zagadnienia prawidłowości wykorzystywania przez starostów i prezydentów miast środków finansowych przekazywanych przez ARiMR na ekwiwalenty dla producentów rolnych prowadzących uprawy leśne. Wykonywano również kontrole ex post w związku z zawartymi umowami o współpracy z podmiotami branży utylizacyjnej w zakresie przetwarzania lub spalania padłych zwierząt gospodarskich.

Łącznie przeprowadzono – zgodnie z planem – 103 kontrole, w tym 98 kontroli problemowych, jedną kontrolę sprawdzającą oraz cztery kontrole doraźne.

Departament Działań Delegowanych (DDD) w 2013 r. przeprowadził 14 kontroli w urzędach marszałkowskich w zakresie wdrażanych działań delegowanych PROW 2007–2013.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie realizację zadań przez komórki audytu i kontroli wewnętrznej.

W 2013 r. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi przeprowadziło w Agencji sześć kontroli. Kontrole te dotyczyły głównie PO RYBY 2007–2013 (pięć kontroli) oraz wdrażania mechanizmu „Pomoc dla wstępnie uznanych grup producentów owoców i warzyw”. W wyniku zakończonych kontroli nie stwierdzono istotnych nieprawidłowości.

Ponadto w 2013 r. w ARiMR przeprowadzono 19 audytów zewnętrznych, w tym 14 przez ETO i pięć przez KE. Tematem audytów przeprowadzonych przez ETO były między innymi: kontrola wykorzystania funduszy pomocy technicznej w obszarze „Rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich”, środków na rzecz akwakultury w ramach Europejskiego Funduszu Rybackiego, poświadczenie wiarygodności za rok budżetowy 2012 i 2013 w zakresie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez EFRROW oraz za rok budżetowy 2013 – EFRG.

Po przeprowadzonym audycie rocznych rachunków wydatków z EFRG oraz EFFROW w roku finansowym od 16 października 2012 r. do 15 października 2013 r. Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej wydał w dniu 29 stycznia 2014 r. „Certyfikat rocznych rachunków EFRG oraz EFFROW Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa” oraz „Opinię bez zastrzeżeń w sprawie poświadczenia wiarygodności rocznych rachunków EFRG i EFFROW”.

8. Wyniki innych kontroli

W 2013 r. NIK przeprowadziła w centrali ARiMR i w sześciu oddziałach regionalnych kontrolę „Zarządzania należnościami finansowymi w agencjach rolnych”. Stwierdzone nieprawidłowości w szczególności polegały na niepodjęciu działań windykacyjnych lub podjęciu ich z opóźnieniem, przewlekłym prowadzeniu spraw windykacyjnych, a także dopuszczeniu do przedawnienia należności. Do Prezesa ARiMR wnioskowano m.in. o:

- zapewnienie realizacji przez pracowników Agencji procesu ustalania kwot nienależnie pobranych płatności w terminach wynikających z ustalonych procedur,
- podejmowanie działań windykacyjnych w terminach określonych w obowiązujących aktach prawnych i procedurach wewnętrznych,
- wszczęcie windykacji należności we wszystkich bieżących sprawach i prowadzenie ich stosownie do postanowień przepisów ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji oraz uregulowań wewnętrznych w tym zakresie,
- monitorowanie procesu odzyskiwania należności w sposób zapewniający niedopuszczenie do ich przedawnienia.

⁹¹ Powyższe dane nie uwzględniają 18,5 tys. kontroli w zakresie płatności bezpośrednich oraz 11,8 tys. kontroli w zakresie ONW, które zostały przeprowadzone w 2013 r., ale raporty z tych kontroli nie zostały jeszcze zatwierdzone w systemie ZSZK (według stanu na 30 stycznia 2014 r.).

W związku ze stwierdzonymi przez NIK nieprawidłowościami oraz ustaleniami kontroli wewnętrznej ARiMR i zaleceniami audytu wewnętrznego wdrożono w ARiMR w obszarze zarządzania należnościami Agencji działania naprawcze polegające m.in. na:

- przeprowadzeniu inwentaryzacji spraw windykacyjnych oraz wprowadzeniu zasady cyklicznego uzgadniania danych,
- wprowadzeniu szczegółowych regulacji w obowiązujących książkach procedur⁹² w odniesieniu do należności ARiMR ze środków UE i krajowych środków publicznych,
- opracowaniu książki procedur w zakresie należności krajowych⁹³ oraz w zakresie: zarządzania należnościami, monitorowania i kontroli prawidłowego oraz terminowego wykonania czynności związanych z rejestracją i dochodzeniem należności⁹⁴,
- wdrożeniu systemu tygodniowego przekazywania raportów z DZN dyrektorom, zastępcom dyrektorów OR i kierownikom BP o stanie obsługi spraw windykacyjnych i rozliczeń wpłat dokonanych przez beneficjentów na rachunki ARiMR,
- zmianie wewnętrznej struktury organizacyjnej DZN poprzez wydzielenie Wydziału Raportowania i Monitoringu,
- modyfikacji systemów informatycznych w zakresie monitorowania terminu przedawnienia należności.

⁹² „Dochodzenie należności z tytułu kwot wpłaconych w ramach WPR (SG EFOiGR, EFRG, EFRROW) oraz Programu SAPARD finansowanego ze środków PROW. Księga Dłużników” – KP-611-145-ARiMR/7/z „Dochodzenie należności krajowych” – KP-611-303-ARiMR/1/z, SPO „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004–2006”, SPO „Rybołówstwo i przetwórstwo ryb 2004–2006”, PO „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nabrzeżnych obszarów rybackich 2007–2013”, Procedury windykacji należności – KP-611-202-ARiMR.

⁹³ KP-611-303-ARiMR/1/z „Dochodzenie należności krajowych”.

⁹⁴ KP-611-302-ARiMR/1/z „Monitoring i Raportowanie Należności ARiMR”.

III. Informacje dodatkowe

Wystąpienie pokontrolne zostało skierowane do Prezesa ARiMR w dniu 22 kwietnia 2014 r. Najwyższa Izba Kontroli w wystąpieniu pokontrolnym przedstawiła Prezesowi Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa ocenę wykonania w 2013 r. planu finansowego Agencji. W związku z pozytywną oceną, nie sformułowano wniosków pokontrolnych.

Załączniki

Załącznik 1. Wstępna realizacja planu finansowego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa za 2013 rok (w układzie załącznika nr 12 do ustawy budżetowej na 2013 r.)⁹⁵

Część A

Lp.	Wyszczególnienie	Wykonanie 2012 r.	2013 r.			6 : 3	6 : 4	6 : 5
			Plan (nowelizacja)	Plan po zmianach	Wykonanie			
			w tys. zł					
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I	STAN NA POCZĄTEK ROKU:							
1.	Środki obrotowe, w tym:							
1.1.	Środki pieniężne	113 346	128 821	128 821	128 821	113,7	100,0	100,0
1.2.	Należności	27 206	25 680	25 680	25 680	94,4	100,0	100,0
2.	Zobowiązania, w tym:	250 080	267 559	267 559	267 559	107,0	100,0	100,0
2.1.	– wymagalne							
II	PRZYCHODY OGÓŁEM	2 264 770	1 954 959	1 775 478	1 713 306	75,7	87,6	96,5
1.	Przychody z prowadzonej działalności							
2.	Dotacje z budżetu, w tym:	2 237 132	1 937 681	1 755 720	1 691 518	75,6	87,3	96,3
2.1.	– podmiotowa	1 996 859	1 723 995	1 614 403	1 568 722	78,6	91,0	97,2
3.	Pozostałe przychody	27 638	17 278	19 758	21 788	78,8	126,1	110,3
III	KOSZTY OGÓŁEM	2 301 800	2 013 279	1 833 798	1 778 344	77,3	88,3	97,0
1.	Koszty funkcjonowania	1 153 923	1 229 575	1 156 520	1 131 603	98,1	92,0	97,8
1.1.	– Amortyzacja	143 790	135 000	130 375	126 479	88,0	93,7	97,0
1.2.	– Materiały i energia	36 794	49 241	46 136	42 675	116,0	86,7	92,5
1.3.	– Remonty	2 590	4 833	3 803	3 457	133,5	71,5	90,9
1.4.	– Pozostałe usługi obce	246 280	303 764	245 927	237 798	96,6	78,3	96,7
1.5.	– Wynagrodzenia, z tego:	538 545	533 133	535 448	532 053	98,8	99,8	99,4
1.5.1.	– osobowe	500 746	493 638	495 953	494 216	98,7	100,1	99,6
1.5.2.	– bezosobowe	746	1 495	1 495	781	104,7	52,2	52,2
1.5.3.	– pozostałe	37 053	38 000	38 000	37 056	100,0	97,5	97,5
1.6.	– Składki na ubezpieczenia społeczne	88 667	92 331	90 816	88 746	100,1	96,1	97,7
1.7.	– Składki na Fundusz Pracy	10 185	13 224	11 143	9 962	97,8	75,3	89,4
1.8.	– Składki na Fundusz Emerytur Pomostowych							
1.9.	– Płatności odsetkowe wynikające z zaciągniętych zobowiązań							
1.10.	– Pozostałe koszty funkcjonowania	87 072	98 049	92 872	90 433	103,9	92,2	97,4
2.	Koszty realizacji zadań, z tego:	1 141 811	753 788	667 219	640 693	56,1	85,0	96,0
	– dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych na sfinansowanie części kosztów inwestycji i częściowa spłata kapitału kredytów na realizację inwestycji w gospodarstwach rolnych	824 276	490 673	469 505	455 887	55,3	92,9	97,1
	– dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych na sfinansowanie kosztów wznowienia produkcji oraz odtworzenia środków trwałych w przypadku wystąpienia szkód	74 628	44 494	41 994	33 956	45,5	76,3	80,9
	– finansowanie lub dofinansowanie ponoszonych przez producentów rolnych kosztów zbioru, transportu i unieszkodliwiania padłych zwierząt gospodarskich z gatunku bydło, owce, kozy, świnie lub konie	71 383	80 000	91 500	89 910	126,0	112,4	98,3
	– finansowanie zalesiania gruntów rolnych	44 485	46 371	45 835	45 829	103,0	98,8	100,0
	– działalność informacyjno-promocyjna	4 405	0	0		0,0	0,0	
	– finansowanie zadań w zakresie identyfikacji i rejestracji zwierząt	264	0	0	0	0,0	0,0	

⁹⁵ Według stanu ksiąg rachunkowych na dzień 19 lutego 2014 r.

Lp.	Wyszczególnienie	Wykonanie 2012 r.	2013 r.			6 : 3	6 : 4	6 : 5
			Plan (nowelizacja)	Plan po zmianach	Wykonanie			
			w tys. zł					
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	– pomoc finansowa na przygotowanie wniosku o rejestrację nazw i oznaczeń geog. pierwotnych produktów rolnych	0	75	15	0	0,0	0,0	0,0
	– pomoc finansowa dla producentów rolnych, w których gospodarstwach rolnych powstały szkody spowodowane przez ujemne skutki przezimowania w okresie zimowym 2011/2012	122 332	75	70	65	0,1	86,7	92,9
	– pomoc finansowa dla producentów rolnych, w których gospodarstwach rolnych lub działach specjalnych produkcji rolnej powstały szkody spowodowane wystąpieniem powodzi, huraganu, gradu lub deszczu nawalnego w 2013 r,	0	89 350	18 000	15 029	0,0	16,8	83,5
	– realizacja udzielonych poręczeń i gwarancji	38	2 750	300	17	44,7	0,6	5,7
2.1.	– środki przekazane innym podmiotom					0,0	0,0	
3.	Pozostałe koszty, w tym:	6 066	29 916	10 059	6 048	99,7	20,2	60,1
3.1.	– środki na wydatki majątkowe						0,0	
IV	WYNIK BRUTTO (II-III)	-37 030	-58 320	-58 320	-65 038	-	-	-
V	OBOWIĄZKOWE OBCIĄŻENIA WYNIKU FINANSOWEGO							
1.	Podatek dochodowy od osób prawnych							
2.	Pozostałe obciążenia wyniku finansowego							
VI	WYNIK NETTO (IV-V)	-37 030	-58 320	-58 320	-65 038	-	-	-
VII	DOTACJE Z BUDŻETU	2 237 132	1 937 681	1 755 720	1 691 518	75,6	87,3	96,3
1.	Dotacje ogółem, z tego:	2 237 132	1 937 681	1 755 720	1 691 518	75,6	87,3	96,3
1.1.	– podmiotowa	1 996 859	1 723 995	1 614 403	1 568 722	78,6	91,0	97,2
1.2.	– przedmiotowa							
1.3.	– celowa	140 331	107 761	39 493	36 514	26,0	33,9	92,5
1.4.	– celowa (na finansowanie projektów z udziałem środków UE – bieżące)	6 072	6 000	5 968	5 832	96,0	97,2	97,7
1.4.1.	w tym: na współfinansowanie	1 473	1 500	1 468	1 458	99,0	97,2	99,3
1.5.	– na inwestycje i zakupy inwestycyjne	93 857	99 925	95 856	80 450	85,7	80,5	83,9
1.6.	– celowa (na finansowanie projektów z udziałem środków UE – majątkowe)	13						
1.6.1.	w tym: na współfinansowanie	3						
VIII	ŚRODKI NA WYDATKI MAJĄTKOWE	97 455	100 092	96 023	80 617	82,7	80,5	84,0
IX	ŚRODKI PRYZNANE INNYM PODMIOTOM							
1.	Środki z Unii Europejskiej przekazane dla:							
1.1.	– jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych							
1.2.	– jednostek niezaliczanych do sektora finansów publicznych							
2.	Dopłaty do oprocentowania odsetek od kredytów							
3.	Środki przekazane na realizację zadań bieżących							
3.1.	– dla jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych							
3.2.	– dla jednostek niezaliczanych do sektora finansów publicznych							
4.	Środki przekazane na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji i zakupów inwestycyjnych							
4.1.	– jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych							
4.2.	– jednostek niezaliczanych do sektora finansów publicznych							
X	STAN NA KONIEC ROKU							
1.	Środki obrotowe, w tym:							
1.1.	Środki pieniężne	128 821	58 433	22 804	63 696	49,4	109,0	279,3
1.2.	Należności	25 680	25 680	25 680	15 136	58,9	58,9	58,9
2.	Zobowiązania	267 559	218 542	189 016	212 013	79,2	97,0	112,2
2.1.	– wymagalne							

Część B

Lp.	Wyszczególnienie	Wykonanie 2012 r.	2013 r.			6 : 3	6 : 4	6 : 5
			Plan (nowelizacja)	Plan po zmianach	Wykonanie			
			w tys. zł					
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I	STAN ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH NA POCZĄTEK ROKU	87 556	103 542	103 542	103 542	118,3	100,0	100,0
II	DOCHODY	2 264 770	1 954 959	1 775 478	1 713 306	75,7	87,6	96,5
1.	Dotacje ogółem, z tego	2 237 132	1 937 681	1 755 720	1 691 518	75,6	87,3	96,3
1.1.	– podmiotowa	1 996 859	1 723 995	1 614 403	1 568 722	78,6	91,0	97,2
1.2.	– przedmiotowa							
1.3.	– celowa,	140 331	107 761	39 493	36 514	26,0	33,9	92,5
1.4.	– celowa (na finansowanie projektów z udziałem środków UE – bieżące),	6 072	6 000	5 968	5 832	96,0	97,2	97,7
	w tym na współfinansowanie	1 473	1 500	1 468	1 458	99,0	97,2	99,3
1.5.	– celowa (na finansowanie projektów z udziałem środków UE – majątkowe),	13				0,0	0,0	0,0
	w tym na współfinansowanie	3				0,0	0,0	0,0
1.6.	– na inwestycje i zakupy inwestycyjne	93 857	99 925	95 856	80 450	85,7	80,5	83,9
2.	Środki otrzymane z Unii Europejskiej							
3.	Pozostałe dochody	27 638	17 278	19 758	21 788	78,8	126,1	110,3
III	WYDATKI	2 248 784	1 954 959	1 848 550	1 796 797	79,9	91,9	97,2
1.	Wydatki na funkcjonowanie, z tego:	1 027 830	1 032 491	1 023 610	1 006 652	97,9	97,5	98,3
1.1.	– Materiały i energia	36 734	48 890	45 684	43 018	117,1	88,0	94,2
1.2.	– Remonty	2 598	4 837	3 801	3 457	133,1	71,5	90,9
1.3.	– Pozostałe usługi obce	269 801	252 119	246 669	238 322	88,3	94,5	96,6
1.4.	– Wynagrodzenia	534 175	532 352	534 667	533 126	99,8	100,1	99,7
1.4.1.	– osobowe	496 714	493 638	495 953	495 270	99,7	100,3	99,9
1.4.2.	– bezosobowe	683	1 520	1 520	809	118,4	53,2	53,2
1.4.3.	– pozostałe	36 778	37 194	37 194	37 047	100,7	99,6	99,6
1.5.	– Składki na ubezpieczenia społeczne	86 946	91 100	89 585	88 487	101,8	97,1	98,8
1.6.	– Składki na Fundusz Pracy	10 279	12 751	10 670	9 922	96,5	77,8	93,0
1.7.	– Składki na Fundusz Emerytur Pomostowych							
1.8.	– Płatności odsetkowe wynikające z zaciągniętych zobowiązań							
1.9.	– Pozostałe wydatki na funkcjonowanie	87 297	90 442	92 534	90 320	103,5	99,9	97,6
2.	Wydatki majątkowe	99 253	100 695	96 626	81 054	81,7	80,5	83,9
3.	Wydatki na realizację zadań, z tego	1 115 528	791 823	718 222	703 024	63,0	88,8	97,9
3.1.	– dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych na sfinansowanie części kosztów inwestycji i częściowa spłata kapitału kredytów na realizację inwestycji w gospodarstwach rolnych	794 028	531 297	523 379	516 220	65,0	97,2	98,6
3.2.	– częściowa spłata kapitału kredytów na realizację inwestycji w gospodarstwach rolnych	2 143			0	0,0	0,0	0,0
3.3.	– dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych na sfinansowanie kosztów wznowienia produkcji oraz odtworzenia środków trwałych w przypadku wystąpienia szkód	79 336	45 363	43 281	39 978	50,4	88,1	92,4
3.4.	– finansowanie lub dofinansowanie ponoszonych przez producentów rolnych kosztów zbioru, transportu i unieszkodliwiania padłych zwierząt gospodarskich z gatunku bydło, owce, kozy, świnie lub konie	68 683	76 557	87 357	85 886	125,0	112,2	98,3
3.5.	– finansowanie zalesiania gruntów rolnych	44 485	46 371	45 835	45 829	103,0	98,8	100,0
3.6.	– działalność informacyjno-promocyjna	4 219	0	0	0	0,0	0,0	0,0
3.7.	– finansowanie zadań w zakresie identyfikacji i rejestracji zwierząt	264	0	0	0	0,0	0,0	0,0
3.8.	– pomoc finansowa na przygotowanie wniosku o rejestrację nazw i oznaczeń geograficznych pierwotnych produktów rolnych	0	60	0	0	0,0	0,0	0,0

Lp.	Wyszczególnienie	Wykonanie 2012 r.	2013 r.			6 : 3	6 : 4	6 : 5
			Plan (nowelizacja)	Plan po zmianach	Wykonanie			
			w tys. zł					
1	2	3	4	5	6	7	8	9
3.9.	– pomoc finansowa dla producentów rolnych, w których gospodarstwach rolnych powstały szkody spowodowane przez ujemne skutki przezimowania w okresie zimowym 2011/2012	122 332	75	70	65	0,1	86,7	92,9
3.10.	– pomoc finansowa dla producentów rolnych, w których gospodarstwach rolnych lub działach specjalnych produkcji rolnej powstały szkody spowodowane wystąpieniem powodzi, huraganu, gradu lub deszczu nawalnego w 2013 r.		89 350	18 000	15 029	0,0	16,8	83,5
3.11.	– realizacja udzielonych poręczeń i gwarancji	38	2 750	300	17	44,7	0,6	5,7
4.	Środki przyznane innym podmiotom					0,0		
5.	Pozostałe wydatki	6 173	29 950	10 092	6 067	98,3	20,3	60,1
IV	STAN ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH NA KONIEC ROKU (I+II-III)	103 542	103 542	30 470	20 051	19,4	19,4	65,8

Część D. Dane uzupełniające

Lp.	Wyszczególnienie	Wykonanie 2012 r.	2013 r.			6 : 3	6 : 4	6 : 5
			Plan (nowelizacja)	Plan po zmianach	Wykonanie			
			w tys. zł					
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Zobowiązania wg wartości nominalnej	267 559	218 542	189 016	212 013	79,2	97,0	112,2
1.1.	Papiery wartościowe							
1.2.	Kredyty i pożyczki, w tym zaciągnięte od:							
	– sektora finansów publicznych							
	– pozostałych							
1.3.	Depozyty							
1.4.	Zobowiązania wymagalne							

Część E. Dane uzupełniające

Lp.	Wyszczególnienie	Wykonanie 2012 r.	2013 r.			6 : 3	6 : 4	6 : 5
			Plan (nowelizacja)	Plan po zmianach	Wykonanie			
			w tys. zł					
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Wolne środki finansowe przekazane w zarządzenie lub depozyt u Ministra Finansów:	103 194	17 068	18 304	19 489	18,9	114,2	106,5
1.1.	– depozyty overnight (O/N)	15 638	0	0	19 489	124,6	0,0	0,0
1.2.	– depozyty terminowe	87 556	17 068	18 304	0	0,0	0,0	0,0

Załącznik 2. Zatrudnienie i wynagrodzenia

Wyszczególnienie	2012 r.			2013 r.					9:4
	Wykonanie			Plan		Wykonanie **			
	Przeciętne zatrudnienie *	Wynagrodzenie	Przeciętne wynagrodzenie miesięczne przypadające na etat	Przeciętne zatrudnienie *	Wynagrodzenie	Przeciętne zatrudnienie *	Wynagrodzenie	Przeciętne wynagrodzenie miesięczne przypadające na etat	
	osób	tys. zł	zł	osób	tys. zł	osób	tys. zł	zł	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
ARiMR OGÓŁEM	11 040	537 799	4 059	10 960	533 953,0	10 920	531 272	4 054	99,9
Centrala, w tym	1 131	85 704	6 315	1 085	84 713,2	1 083	84 270,8	6 484	102,7
Prezes	1,28	295,4	19 232	1	248,7	1	214,4	17 866,7	92,9
Zastępcy Prezesa	4,72	1 115,2	19 689	5	1 243,6	4,25	1 029,4	20 184,3	102,5
Pracownicy Centrali	1 125	84 293,4	6 244	1 079	83 220,9	1 077,75	83 027,0	6 420	102,8
Pracownicy Oddziałów Regionalnych	3 613	186 389	4 299	3 620	185 065,0	3 618	183 313,0	4 222	98,2
Pracownicy Biur Powiatowych	6 296	265 706	3 517	6 255	264 174,8	6 219	263 688,2	3 533	100,5

* przeciętne zatrudnienie w roku w przeliczeniu na osoby pełnozatrudnione.

** wykonanie kosztów funduszu wynagrodzeń według stanu na dzień 28 lutego 2014 r., po zamknięciu ksiąg rachunkowych ARiMR za 2013 rok.

Załącznik 3. Kalkulacja oceny ogólnej Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

Oceny wykonania planu finansowego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa dokonano stosując kryteria⁹⁶ oparte na wskaźnikach wartościowych opracowanych przez NIK i opublikowanych w Analizie wykonania budżetu państwa i założeń polityki pieniężnej w 2013 roku⁹⁷.

Przychody P: 1.713.306 tys. zł

Koszty K: 1.778.344 tys. zł

Łączna kwota G: 3.491.650 tys. zł (kwota przychodów + kwota kosztów)

Waga przychodów w łącznej kwocie $Wp = P : G = 0,4907$

Waga kosztów w łącznej kwocie: $Wk = K : G = 0,5093$

Nieprawidłowości w przychodach: brak

Ocena cząstkowa przychodów: pozytywna 5

Nieprawidłowości w kosztach: brak

Ocena cząstkowa kosztów: pozytywna 5

Wynik końcowy $Wk = 5 \times 0,4907 + 5 \times 0,5093 = 5$

⁹⁶ <http://www.nik.gov.pl/kontrole/standardy-kontroli-nik/>

⁹⁷ Porównaj: <http://www.nik.gov.pl/kontrole/analiza-budzetu-panstwa/>

Załącznik 4. Wykaz organów, którym przekazano informację o wynikach kontroli

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
2. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
3. Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
4. Prezes Rady Ministrów
5. Prezes Trybunału Konstytucyjnego
6. Rzecznik Praw Obywatelskich
7. Sejmowa Komisja Finansów Publicznych
8. Sejmowa Komisja do Spraw Kontroli Państwowej
9. Sejmowa Komisja Rolnictwa i Rozwoju Wsi
10. Sejmowa Komisja Odpowiedzialności Konstytucyjnej
11. Minister Finansów
12. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi
13. Prezes Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa